

Briselē, 26.2.2015.
SWD(2015) 33 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

Ziņojums par valsti - Latvija (2015)

{COM(2015) 85 final}

Šis ir Eiropas Komisijas dienestu darba dokuments. Tas nav Eiropas Komisijas oficiālā nostāja un tas neskar šādas nostājas.

Kopsavilkums	1
1. Ieskatš: ekonomikas stāvoklis un perspektīvas	5
2. Strukturāli jautājumi	13
2.2. Izglītība, prasmes, zinātne un inovācijas	21
2.3. Sociālā un darbaspēka aktivizācijas politika	25
2.4. Veselības aprūpes sistēma	29
2.5. Enerģētiskā neatkarība, energoefektivitāte un transporta tīkli	31
2.6. Valsts pārvaldes reformas	35
AB. Standarta tabulas	42

TABULU SARAKSTS

1.1	Latvija - ieguldījums reālā IKP pieaugumā	5
1.2	Latvija - vispārējās valdības parāds un deficīts	6
1.3	Latvija - darba tirgus rādītāji	7
1.4	Vispārējās valdības izdevumi veselības aprūpei	8
2.1.1.	Nodokļu ieņēmumi iepretim IKP, 2012. g.	15
2.1.2.	Nodokļu īpatsvars personai, kas dzīvo viena un pelna 67 % no vidējās algas, 2013. g.	15
2.1.3	PVN starpība, 2011. g.	15
2.1.4.	IIN likmes samazinājuma par 1 procentpunktu ietekmes sadalījums	16
2.1.5.	Sociālā nodrošinājuma iemaksu likmes samazinājuma par 1 procentpunktu ietekmes sadalījums	16
2.1.6.	Nodokļu īpatsvara samazinājums 2013.–2014. g.	17
2.2.1	Skolēnu ar vāju sniegumu daļa PISA 2012	21
2.2.2	Valsts izdevumi uz vienu trešā līmeņa izglītības studentu, daļa no IKP uz vienu iedzīvotāju	22
2.2.3	Pētniecības un izstrādes intensitātes projekcija	23
2.3.1	Sociālo pabalstu neattiecināmība	25
2.3.2	Iedzīvotāju skaita un darbaspējīgā vecumā esošo iedzīvotāju skaita attīstība (2014-2020)	26
2.4.1	Valsts veselības aprūpes izdevumi procentos no kopējiem veselības izdevumiem	29
2.4.2	Iedzīvotāju norādītās neapmierinātās vajadzības pēc veselības pārbaudes	29
2.5.1	Atkritumu apstrādes metodes	32

IZCĒLUMU SARAKSTS

1 Ekonomikas uzraudzības process

9

KOPSAVILKUMS

Pēc Latvijas ekonomikas izaugsmes palēnināšanās 2014. gadā ir paredzams, ka tās izaugsme atkal paātrināsies, 2015. gadā sasniedzot 2,9 % un 2016. gadā 3,6 %. Latvijas tendences ļoti ietekmē ārējo notikumu attīstība, un saistībā ar tiem riski nav lieli. Paredzams, ka 2015.-2016. gadā galvenais izaugsmes dzinējspēks būs iekšzemes patēriņš. Tiek prognozēts, ka sakarā ar nelielu darbaspēka pieprasījuma palielināšanos bezdarbs samazināsies no apmēram 11 % 2014. gadā līdz 9,2 % 2016. gadā. Tiek lēsts, ka darba samaksa 2014. gadā ir pieaugusi par 7 %. Tiek prognozēts, ka 2015. un 2016. gadā vispārējās valdības budžeta deficīts saglabāsies mazs – apmēram 1 % apmērā no IKP. Paredzams, ka valsts parāds 2016. gadā samazināsies līdz 35,5 % no IKP.

Šajā ziņojumā par valsti Latvijas ekonomika izvērtēta, ņemot vērā Komisijas gada izaugsmes pētījumu, kurā ieteikti trīs ES ekonomikas un sociālās politikas stūrakmeņi 2015. gadam: ieguldījumi, strukturālās reformas un fiskālā atbildība. Saskaņā ar Investīciju plānu Eiropai tajā arī izskatīti veidi, kā palielināt publisko resursu ietekmi un piesaistīt privātos ieguldījumus. Ziņojumā apskatīta rīcība dažādās politikas jomās kopš 2014. gada vidus, sevišķi saistībā ar Padomes izstrādātajiem konkrētiem valstij adresētajiem ieteikumiem 2014. gada jūlijā. Galvenie novērojumi un konstatējumi ir šādi.

- **Fiskālās politikas un nodokļu jomā** lielais nodokļu īpatsvars cilvēkiem ar zemiem ienākumiem joprojām kavē oficiālo nodarbinātību un samazina pieprasījumu pēc mazkvalificētiem darba ņēmējiem. Nav pietiekami izmantots vides un īpašuma nodokļu ieņēmumu potenciāls. 2015. gada budžetā ļoti nozīmīgi ir pasākumi nodokļu saistību izpildes uzlabošanai, taču nodokļu apiešanas līmenis joprojām ir augsts. Nav pietiekami izstrādāti turpmāki plāni, kā palielināt nodokļu īpatsvaru IKP. Vidējā termiņa izdevumu plānos paredzēti ierobežoti resursi vai pat atsevišķu publisko pakalpojumu pārtraukšana, kas apdraud šo plānu ticamību, ņemot vērā spiedienu palielināt izdevumus.
- **Sociālās politikas, darbaspēka aktivizācijas un veselības aprūpes jomā** sociālās palīdzības pabalstu reformas nav pavisam izstrādātas, lai gan ir veikts ievērojams analīzes un

plānošanas darbs. Sociālie izdevumi pārāk neietekmē nabadzības samazināšanu Latvijā, jo tie kopumā ir zemā līmenī un dominē ar apdrošināšanu saistīti pabalsti. Stāvoklis darba tirgū ir uzlabojies gan attiecībā uz jauniešiem, gan ilgtermiņa bezdarbniekiem. Tomēr jaunieši ar zemu izglītības līmeni un bez darba pieredzes joprojām ir sarežģītā situācijā. Aktīvu darba tirgus pasākumu tvērums joprojām ir pārāk neliels, bet profesionālās orientācijas sistēma – vāja. Nepietiekams finansējums veselības aprūpes sistēmai kavē neaizsargātām sabiedrības grupām piekļuvi veselības aprūpei.

- **Izglītības, prasmju, zinātnes un inovāciju jomā** Latvija gatavojas ieviest starptautiski atzītu augstākās izglītības akreditācijas sistēmu, īstenot finansēšanas modeli, kas stimulē kvalitāti, veicināt internacionalizāciju un palielināt to studentu skaitu, kas iegūst augstāko izglītību tādās jomās kā zinātne, tehnoloģija, inženierzinātnes un matemātika. Profesionālajā izglītībā un apmācībā nav pietiekama mācekļa darba vietu kvalitāte un piedāvājums. Zinātnes un inovāciju jomā tiek veikti pasākumi, lai mērķtiecīgi piešķirtu finansējumu pētniecības iestādēm, kuras ir konkurētspējīgas starptautiskā līmenī. Latvijas uzņēmumu pētniecības un izstrādes intensitāte ir viena no zemākajām ES – tas kopā ar nepietiekamām stratēģijām zinātnes un uzņēmumu sadarbības veicināšanai kavē uz zināšanām balstītas ekonomikas attīstību.
- **Enerģētiskās neatkarības un energoefektivitātes jomā** Latvija ir pilnībā atvērusi savu elektroenerģijas mazumtirdzniecības tirgu. Tomēr elektroenerģijas savienojumi ar Igauniju ir nepietiekami un joprojām ir problemātiski nodrošināt reģionālā elektroenerģijas tirgus netraucētu darbību. Latvijas gāzes tirgus liberalizācija un pārvades sistēmu operatoru nodalīšana jāpabeidz līdz 2017. gadam. Pirms šā termiņa ir jāatrisina svarīgi regulatīvi un ar īpašumtiesībām saistīti jautājumi. Latvija kavējas ar ES energoefektivitātes shēmas īstenošanu, un enerģijas un oglekļa intensitāte ir ievērojami lielāka par ES vidējo rādītāju, jo īpaši mājāsaimniecībās un transporta nozarē.

- **Tiesu varas un valsts pārvaldes jomā** ir panākta ievērojama virzība uz priekšu attiecībā uz mediācijas un arbitražas regulējumu. Tomēr civillietu, krimināllietu un komercietu izskatīšana zemākās instances tiesās joprojām ir pārāk ilga, sevišķi ar korupciju saistītās lietās, un ir trūkumi maksātspējas likuma piemērošanā. Beidzot ir pieņemta valsts uzņēmumu pārvaldības reforma, tomēr nav skaidrības par termiņiem un apņemšanos pieņemt nepieciešamos sekundāros tiesību aktus. Valsts pārvaldes kvalitāti un kapacitāti ietekmē salīdzinoši zems atalgojuma līmenis, īpaši starp augstākajiem ierēdņiem. Ierosinātie pasākumi Konkurences padomes institucionālās un finansiālās neatkarības nostiprināšanai nav bijuši pietiekami.
- **Ieguldījumu līmenis Latvijā ir zems, jo īpaši enerģētikas un transporta infrastruktūras jomā.** Nelieli ieguldījumi var samazināt konkurētspēju un izaugsmes potenciālu, ietekmējot ražīgumu un spēju radīt darbvietas.

Kopumā Latvijā ir vērojams neliels progress, sekojot Padomes 2014. gadā izstrādātajiem valstij adresētajiem ieteikumiem. Pēc Saeimas vēlēšanām ir atsācies reformu process. Saeimā par likumiem ir kļuvusi virkne svarīgu tiesību aktu, kas bija palikuši vēl no iepriekšējā sasaukuma, īpaši saistībā ar būvniecību, publisko iepirkumu, maksātspēju, valsts uzņēmumu pārvaldību un vienotu attīstības iestādi. Valdība ir veikusi pasākumus, lai uzlabotu tiesu varu, pastiprinātu cīņu pret nodokļu nemaksāšanu un mērķtiecīgi piešķirtu zinātnei paredzētu finansējumu starptautiski konkurētspējīgām iestādēm. 2015. gada janvārī tika pilnībā liberalizēts elektroenerģijas tirgus. Ierobežots progress vērojams saistībā ar sociālās palīdzības reformu un centieniem novērst nepietiekamu piekļuvi veselības aprūpei. Neliels progress sasniegts, īstenojot augstākās izglītības un zinātnes reformu un uzlabojot kvalitatīvas mācīšanās darbavietā pieejamību.

Veicot analīzi, ziņojumā par valsti konstatētas turpmāk izklāstītās problēmas.

- **Darbaspēka nodokļu reformas nav pietiekami mērķtiecīgas, lai samazinātu lielo nodokļu īpatsvaru cilvēkiem ar zemiem ienākumiem.** Īpašuma un vides nodokļiem ir

potenciāls veicināt izaugsmei labvēlīgas pārmaiņas nodokļu jomā, novirzot uzsvāru no nodokļu uzlikšanas darbaspēkam.

- **Vidēja termiņa budžeta plānu uzticamību apdraud tas, ka nav izklāstīti ienākumu un izdevumu pasākumi.** Skaidrības trūkums par ieņēmumu plāniem neļauj savlaicīgi pieņemt lēmumus par izdevumu prioritātēm un strukturālo reformu norisi.
- **Ir iespējams uzlabot prasmju piedāvājumu, lai palielinātu darba ražīgumu.** Augstāko izglītību negatīvi ietekmē nepietiekams publiskais finansējums un objektīvas studiju jomu akreditācijas trūkums. Profesionālajai izglītībai un mācekļa darbam trūkst pievilcības. Nepareizi koncentrēts valsts finansējums starptautiski konkurētspējīgām iestādēm negatīvi ietekmē pētniecības un inovāciju sistēmas rezultātus.
- **Nopietni izaicinājumi ir sociālās drošības tīkla kapacitāte, neaizsargāto sabiedrības grupu piekļuve veselības aprūpei un pietiekams darbaspēka piedāvājums.** Sociālās drošības tīkls nav pietiekami spēcīgs, riskam ir pakļauts pensiju adekvātums un nav pietiekams aktīvu darba tirgus pasākumu tvērums. Veselības aprūpes jomā ir ilgs gaidīšanas laiks diagnozes noteikšanai, trūkst slimību profilakses un veselības veicināšanas pasākumu un vēl nav īstenota veselības aprūpes nozares darbaspēka stratēģija.
- **Lai nodrošinātu paredzamību un netraucētu pāreju, turpmākajos mēnešos būtu jāatrisina regulatīvi un ar īpašumtiesībām saistīti jautājumi attiecībā uz gāzes tirgus pilnīgu atvēršanu no 2017. gada aprīļa.** ES energoefektivitātes shēmas īstenošana ir atkarīga no plaša mēroga energoefektivitātes projektu ieviešanas ēkās, apkures sistēmās un zemas oglekļa emisijas transportā.
- **Ir nepieciešams pārāk ilgs laiks, lai izskatītu un pabeigtu administratīvās lietas, civillietas un komercietas.** Tieslietu padomes loma tiesu varas reformu īstenošanā nav pietiekami liela. Nav pabeigta valsts uzņēmumu pārvaldības reforma, valsts pārvaldes reforma netiek

plānota un Konkurences padomes kapacitāte ir nepietiekama.

1. IESKATS: EKONOMIKAS STĀVOKLIS UN PERSPEKTĪVAS

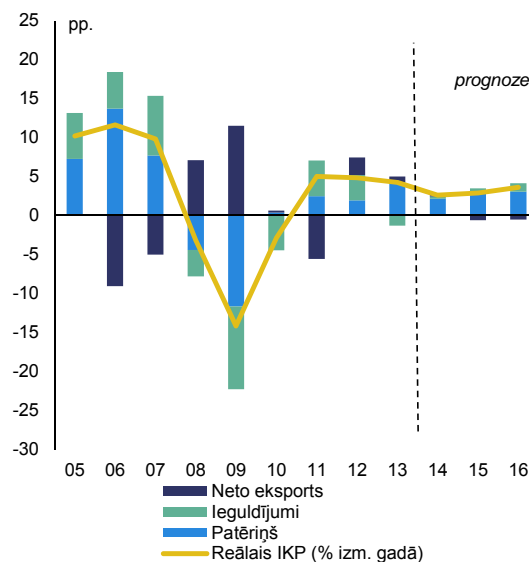
Izaugsmes perspektīvas

Ekonomikas izaugsme 2014. gadā bija 2,4 %, kas ir mazāk nekā 2013. gadā (4,2 %). Šis palēninājums notika sakarā ar nestabilu ārējo vidi, īpaši Krievijas rubļa straujo vērtības zudumu un riskiem saistībā ar Krievijas un Ukrainas konfliktu. Šīs nestabilitātes rezultātā pasliktinājās uzņēmēju noskaņojums un samazinājās ieguldījumi, sevišķi eksporta nozarē, kā arī apstādināja sākotnēji pozitīvu notikumu attīstību, kas bija saistīta ar euro ieviešanu. 2015. gadā ekonomika piedzīvos gan pozitīvus, gan negatīvus ārējos satricinājumus. Lai gan nesensais straujais naftas cenu kritums veicina iekšzemes patēriņu, eksportētājus ir ietekmējusi Krievijas rubļa vērtības samazināšanās. Kopumā paredzamā ekonomikas izaugsme 2015. gadā uzlabosies un būs 2,9 %, bet 2016. gadā – 3,6 %.

Paredzams, ka 2015.–2016. gadā galvenais izaugsmes dzinējspēks būs iekšzemes patēriņš.

Jaunākie dati liecina, ka pēc neliela samazinājuma 2014. gadā privātais patēriņš atkal palielinās, un to veicina arī atalgojuma pieaugums un zemākas naftas cenas. Izdevumi par kurināmo ir apmēram 6 % no mājāsaimniecību izdevumiem, tādēļ naftas cenu nesena lejupejošā tendence ir ievērojami palielinājusi patērētāju izmantojamus ienākumus un pieprasījumu. Tiek prognozēts, ka ieguldījumi nedaudz palielināsies 2015. gadā un mazliet vairāk 2016. gadā, pieņemot, ka samazināsies ģeopolitiskie riski.

1. diagramma1. Latvija - ieguldījums reālā IKP pieaugumā

Avots: Eiropas Komisija.

Krievijas rubļa straujais vērtības zudums negatīvi ietekmē eksportētājus. Apmēram 11 % no visa valsts eksporta ir uz Krieviju. Pastāv arī netieša ietekme caur citiem tirdzniecības partneriem, kurus ir skārusi rubļa vērtības samazināšanās. Kopumā paredzams, ka imports pēc apjoma pieaugs ātrāk nekā eksports, taču tekošā konta deficīts, šķiet, saglabāsies salīdzinoši neliels sakarā ar ieguvumiem tirdzniecības nosacījumos.

Nodarbinātība 2014. gadā kopumā saglabājās nemainīga, jo ekonomikas izaugsmes palēnināšanās un ārējā pieprasījuma riski samazināja darbaspēka pieprasījumu, bet darbaspēka apjoma samazināšanās savukārt samazināja darbaspēka piedāvājumu. Reālās algas 2013.-2014. gadā kumulatīvi palielinājās par gandrīz 15 %, ievērojot straujo ekonomikas atgūšanos pēc krīzes un minimālās algas palielināšanu. Tomēr paredzams, ka sakarā ar turpmāku darbaspēka apjoma samazināšanos un nelielu darbaspēka pieprasījuma pieaugumu bezdarbs samazināsies no apmēram 11 % 2014. gadā līdz 9,2 % 2016. gadā. Taču paredzamais darbaspēka vienības izmaksu pieaugums var apdraudēt Latvijas konkurētspēju vidējā termiņā. Minimālā alga palielinās. Tas

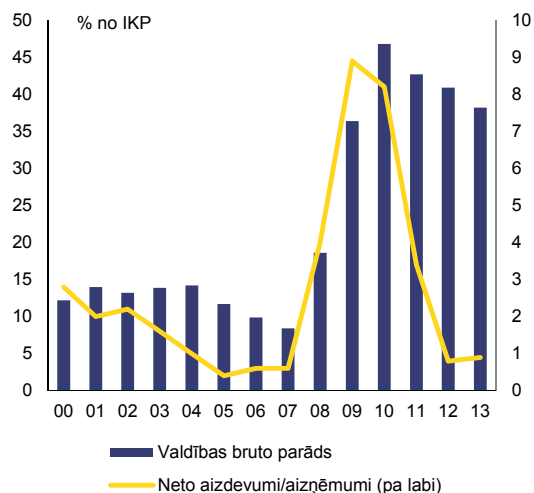
palielina stimulu strādāt, tomēr var arī samazināt pieprasījumu pēc mazkvalificēta darbaspēka reģionos, kuros ir zems ražīgums.

Paredzams, ka, atspoguļojot naftas cenu ietekmi, inflācija saglabāsies neliela – 0,9 % 2015. gadā un 1,9 % 2016. gadā. Inflācija būs tik zema, visvairāk pateicoties degvielas cenām un transporta pakalpojumiem 2015. gadā, kamēr ietekme ar laika nobīdi uz dabasgāzes un apkures cenām ietekmēs arī 2016. gada rezultātus. Tomēr tiek lēsts, ka inflācija 2015. gadā pārsniegs 2014. gada līmeni 0,7 % apmērā, jo pakalpojumu cenas palielinās paredzamais ievērojams algu pieaugums. Turklāt mājsaimniecību elektroenerģijas cenu atbrīvošana no 2015. gada janvāra izraisīja vienreizēju cenu pieaugumu pēc ilgstoša cenu nemainīguma šajā tirgū.

Fiskālā politika

Vadība demonstrē stingru apņemšanos sasniegt fiskālos mērķus – strukturālā deficīta vidēja termiņa mērķis 1 % apjomā no IKP ir budžeta plānošanas pamatā. Ir stājies spēkā Fiskālās disciplīnas likums un 2014. gada 1. janvārī izveidota Fiskālās disciplīnas padome. Tomēr fiskālais sniegums joprojām ir problemātisks. Jo īpaši tas attiecas uz valdības ieņēmumiem, kuri ir pakļauti ekonomiskiem riskiem, kas saistīti ar nestabilu ģeopolitisko situāciju, un nodokļu saistību neizpildes riskiem, kuri saistīti ar ievērojamo ēnu ekonomikas apjomu.

1.2. diagramma. **Latvija – vispārējās valdības parāds un deficīts**

Avofs: Eiropas Komisija

Fiskālo politiku definē ierobežota fiskālā telpa ieguldījumu veicināšanai tajās nozarēs, kur privātie ieguldījumi nav pietiekami. No visas puses valdība ir apņēmusies saglabāt zemu nodokļu vidi, lai atbalstītu privātos ieguldījumus. No otras puses, lieli izdevumi sociālās aizsardzības, veselības aprūpes un izglītības jomā ierobežo valdības rīcībā esošos resursus, kurus ieguldīt infrastruktūrā un pētniecībā un izstrādē, kas atpauk no ES standartiem. Novērojot ārējās drošības riskus, valdība ir nesen apņēmusies palielināt aizsardzības budžetu. Tas vēl vairāk samazina iespējas veicināt ieguldījumus citās nozarēs.

Parāda pārfinansēšanas izmaksas ir ievērojami samazinājušās – tam par labu ir nākusi arī euro ieviešana Latvijā 2014. gadā. Latvijai ir brīva piekļuve starptautiskajiem obligāciju tirgiem. 2015. gada janvārī Latvija atmaksāja EUR 1,2 miljardus Eiropas Komisijai, un kopumā tā ir atmaksājusi 75 % līdzekļu, kurus tā saņēma finansiālās palīdzības programmā no 2009. līdz 2011. gadam. Latvija ir sekmīgi noslēgusi pēcprogrammas uzraudzības procedūru. Salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem nākotnes parāda pārfinansēšanas vajadzības ir samazinājušās.

Ēnu ekonomika

Valdība atzīst nepieciešamību risināt nodokļu apiešanas problēmu un tādējādi palielināt potenciālos nodokļu ieņēmumus. Salīdzinājumā ar Baltijas valstīm un citām dalībvalstīm Latvijas tautsaimniecībā ēnu ekonomika ir relatīvi liela daļa, un pastāv liela atšķirība starp valsts potenciālajiem nodokļu ieņēmumiem atbilstīgi esošajiem nodokļu tiesību aktiem un faktiskajiem ieņēmumiem. Tas tā ir daļēji tāpēc, ka atsevišķi uzņēmumi un mājsaimniecības dažkārt mēdz izvairīties no nodokļu maksāšanas, bet lielākoties arī organizētās noziedzības darbības dēļ (nodokļu apiešanas shēmas, viltošana, kontrabanda utt.). Krīzes laikā stāvoklis ievērojami pasliktinājās, taču kopš tā laika ir uzlabojies – iestādes cenšas uzlabot nodokļu pārvaldību un samazināt trūkumus nodokļu sistēmā. Valsts ieņēmumu dienests pievērš lielāku uzmanību riska analīzei, izmantojot esošos un jaunus reģistrus, lai samazinātu iespējas izveidot un uzturēt krāpnieciskus uzņēmumus.

2015. gada budžets balstās uz jaunu nodokļu pārvaldības sistēmas uzlabojumu faktisku īstenošanu. Plānoti ir vēl turpmāki pasākumi, sevišķi izmaiņas publiskā iepirkuma likumā, kas tiks ieviestas 2015. gadā un kas nosaka, ka galvenajiem darbuuzņēmējiem un apakšuzņēmējiem nedrīkst būt nodokļu parādu un to algām jābūt vidējā nozares līmenī. Latvijas iestādes norāda, ka, reaģējot uz šiem uzlabojumiem, organizētās noziedzības grupas vairāk izmanto reģistrāciju ārvalstīs, bieži mainot atrašanās vietas un izmantojot sarežģītus IT risinājumus. Tas sarežģīt izmeklēšanu un liek ciešāk sadarboties ar starptautiskajiem partneriem. Šādā situācijā nepietiekami resursi un nodokļu pārvaldības un tiesu iestāžu ierēdņu nepietiekama apmācība traucē nostiprināt to spēju atrisināt sarežģītus finanšu noziegumus.

Sociālās palīdzības sistēma

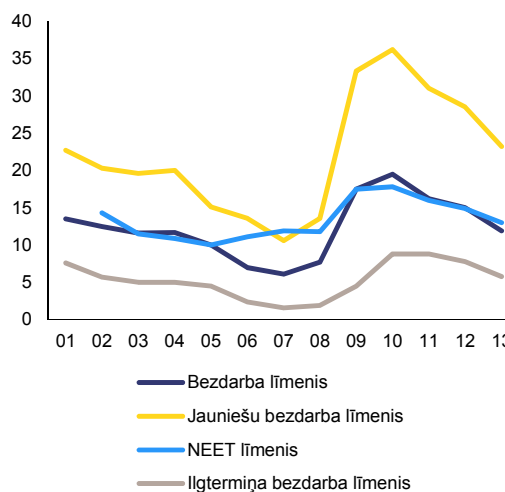
Pabalstu piemērotība un tvērums ir neapmierinoši, aktivizēšanas pasākumi ir vāji un nav pietiekami izstrādāti nosacījumi, kuriem pabalstu saņēmējiem jāatbilst. Lai gan ir veikta ievērojama analīze, faktiskā progresa nav. Īstenošana ir plānota vienīgi 2017. gadā, un paredzētās izmaiņas neatspoguļojas budžeta plānošanā. Tomēr jānorāda arī pozitīvais – ir ieviesta jauna sociālās politikas uzraudzības

informācijas sistēma, kas ļauj vieglāk uzraudzīt sociālās palīdzības pabalstus un pakalpojumus.

Darba tirgus politika

Situācija darba tirgū turpina uzlaboties. Aktīvi darba tirgus pasākumi tiek uzlaboti, lai samazinātu sabiedriskā darba daļu un palielinātu nevalstisko organizāciju lomu, īstenojot pielāgotu atbalstu, piemēram, nodrošinot padomus un konsultācijas ilgtermiņa bezdarbniekiem. Tomēr būs svarīgi visā pilnībā izmantot pirmspensijas vecuma bezdarbnieku, invalīdu un sociālās palīdzības pabalstu saņēmēju darbaspēka potenciālu. Attiecībā uz jauniešiem, kuri nav nodarbināti, neizglītojas vai nav iesaistīti apmācībā, tiek izstrādātas darbbaudzināšanas un apmācības pamatnostādnes, un tiek veidoti sadarbības tīkli ar pašvaldībām. Tomēr "Garantijas jauniešiem" profils starp mērķa grupām joprojām ir zems un profesionālās orientācijas sistēma ir sadrumstalota.

1.3. diagramma. Latvija – darba tirgus rādītāji

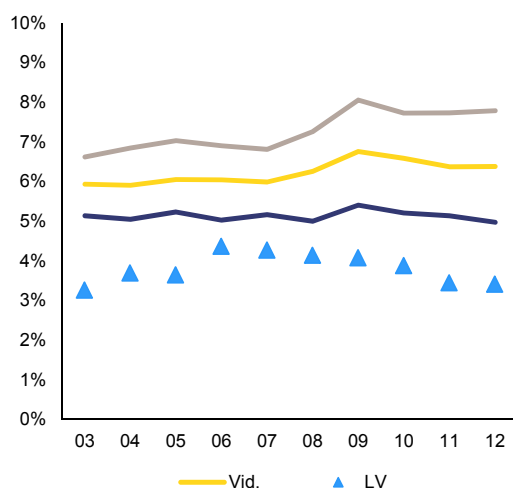
Avots: Eiropas Komisija.

Veselības aprūpes sistēma

Pieklūvi veselības aprūpei kavē mazais publiskais finansējums veselības aprūpei un ievērojami maksājumi, kas pacientiem jāveic pašiem, tādēļ lielas iedzīvotāju daļas veselības aprūpes vajadzības netiek apmierinātas. Iespējams uzlabot slimnīcas aprūpes pieejamību, līdzmaksājumi par zālēm ir salīdzinoši augsti, ir trūkumi saistībā ar veselības aprūpes pieejamību

reģionos un mazāk aizsargātām sabiedrības grupām, kā arī ir ilgs gaidīšanas laiks pie speciālistiem un onkoloģiskajā diagnostikā, nav pietiekamas slimību profilakses un veselības veicināšanas, ģimenes ārstiem trūkst darbības stimulu, nav pietiekami ieviestas e-veselības lietotnes un trūkst veselības aprūpes nozares darbaspēka stratēģijas, kurā pievērstos novecošanās, zemā atalgojuma un prasmju uzlabošanas problēmām. Tāpat vajadzētu arī panākt lielāku efektivitāti attiecībā uz zāļu iepirkumiem un nosūtīšanu uz stacionāru, piemēram, plašāk piemērojot diagnozei piesaistītu grupu finansēšanas sistēmu.

1.4. diagramma. Valdības izdevumi veselības aprūpei % no IKP (ES vidējais rādītājs un 25. un 75. procenti); LV

Avots: PVO datubāze *Health for All*.

Izglītības reformas

Valdība plāno 2015. gadā izveidot neatkarīgu valsts akreditācijas aģentūru. Aģentūra tiktu iekļauta Eiropas augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas reģistrā ne vēlāk kā 2018. gadā, proti, līdz nākamajam visaptverošajam akreditācijas raundam, kas ir plānots 2019. gadā. Līdz šim ir trūcis pietiekamas kontroles pār publiskajās un privātajās izglītības iestādēs piedāvātās izglītības kvalitāti (tikai 30 % studiju vietu ir valsts finansētas). Balstoties uz nesenu Pasaules Bankas pētījumu, tiek veidots jauns augstākās izglītības finansēšanas modelis, kurā ir

būtiski svarīgi kvalitātes kritēriji, un 2015. gadā izmēģinājuma kārtā tiks piešķirts ar sniegumu saistīts finansējums. Starp citiem uzdevumiem ir arī šādi – augstākās izglītības iestāžu pārvaldība, ierobežota ES svešvalodu izmantošana mācību procesā un studējošo kredītu sistēmas pieejamība.

Profesionālās izglītības un apmācības tīkla nostiprināšanai tuvojoties beigām, lielāka uzmanība jāpievērš izglītības programmu reformai. Ir atjaunināta mazāk nekā puse profesiju standartu, plānoto kombinēto programmu un kvalifikācijas eksāmenu satura, un reformu paredzēts turpināt vēl līdz 2023. gadam. Tomēr joprojām ir grūti nodrošināt kvalitatīvas mācīšanās darbvietā un mācekļa darba tipa shēmas, sevišķi tehnoloģiju un inženierzinātņu jomās. 2015. gadā Latvijai būs jāpabeidz izstrādāt visaptverošs profesionālās izglītības un apmācības likums. Būs arī jāpabeidz izstrādāt sekundāros tiesību aktus attiecībā uz mācīšanos darbvietā un nozaru padomu oficiālu iesaisti. Joprojām ir problemātiski motivēt uzņēmumus, īpaši MVU, nodrošināt kvalitatīvas iespējas mācīties darbvietā.

Ziemeļu padome ir publicējusi **Latvijas zinātne sasniegto rezultātu ietekmes neatkarīgu ārējo novērtējumu**, un šķiet, ka tas kalpo par pamatu, lai noteiktu, kuras iestādes būtu apvienojamas vai slēdzamas un kuras var saņemt vairāk ES un valsts finansējuma. Tās ir pozitīvas norises.

Enerģētikas politika

Pēc vairākkārtējas atlikšanas 2015. gada 1. janvārī notika pilnīga elektroenerģijas tirgus atvēršana. Vairumtirgus cenas Latvijas–Lietuvas cenu zonā vidēji saglabājas augstākas un nestabilākas nekā Igaunijā. Igaunijas–Latvijas savienojums joprojām ir ļoti pārslogots, un 2015. gadā nav sagaidāmas nekādas izmaiņas. Lai stāvokli uzlabotu, pārvades sistēmu operatori piedāvās lielāku pārvades jaudu. Domājams, ka stāvoklis uzlabosies 2015. gada beigās, kad būs pabeigts *Nordbalt*, Zviedrijas–Lietuvas starpsavienojums, tādējādi ienesot zemākās Zviedrijas cenas Latvijas–Lietuvas cenu zonā un atslogojot Igaunijas–Latvijas savienojumu.

Latvijas "jaunā gāzes tirgus" atbrīvojums vairs nav spēkā, un ir daļēji ieviesti jaunie tiesību akti, kas vajadzīgi saistību izpildei. Sekundārajos tiesību aktos jāizstrādā trešu personu piekļuves

noteikumi pārvades un sadales tīklam un Inčukalna gāzes krātuvei. Latvijai piemērotais atbrīvojums kā izolētam gāzes tirgum joprojām ir spēkā, tādēļ pārvades sistēmu operatoru nodalīšana jāpabeidz līdz 2017. gada aprīlim, padarot monopola tipa pārvades un sadales infrastruktūru pieejamu jaunām piegādēm.

Latvijas virzība uz 2020. gada atjaunojamās enerģijas mērķa sasniegšanu ir palēninājusies. Vienlaikus jaunu atļauju izsniegšanas moratorijs atjaunojamās enerģijas atbalsta shēmā turpināsies līdz 2016. gadam. Pastāv bažas attiecībā uz lielu atkarību no importētās gāzes centralizētajā siltumapgādē, sevišķi Rīgā.

Transporta infrastruktūra

Zināms progress ir sasniegts saistībā ar Eiropas standartizēta dzelzceļa infrastruktūras projektu *Rail Baltic*, kas saņem Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta finansējumu. Ņemot vērā dažādus politiski delikātus aspektus, nav paveikts daudz, lai uzlabotu Rīgas un Ventspils ostu darbības pārvaldību, pārredzamību un reģionālo konkurētspēju, kā norādīts Pasaules Bankas un Valsts kontroles 2014. gadā veiktajā analizē.

2014. gadā apmēram puse Latvijas ceļu bija sliktā stāvoklī. 2014.-2020. ceļu finansēšanas programma galvenokārt balstās uz ES finansējumu. Tādēļ ir svarīgi izveidot ekonomiski dzīvotspējīgu ilgtermiņa finansēšanas mehānismu ar papildus valsts finansējumu. Satiksmes negadījumos bojāgājušo skaits uz miljonu iedzīvotāju joprojām ir viens no lielākajiem ES.

Tiesu iestādes

Tiesu iestāžu sistēmas efektivitāte un kvalitāte pēdējā gada laikā ir uzlabojusies, tomēr vēl ir problēmas. Pašreizējie civilprocesa, administratīvā procesa un kriminālprocesa kodeksi kavē lietu raitu virzību. Nav pareizi īstenots maksātspējas likums, un tas nenodrošina to, ka maksātspējas administratori nes pārskatbildību. Trūkst visaptverošas cilvēkresursu politikas, un ir iespējams vēl vairāk stiprināt Tieslietu padomes un tiesnešu lomu tiesu reformā. Ir panākts ievērojams progress arbitrāžas tiesu un mediācijas reformā, taču ir iespējams veikt vēl turpmākus pasākumus. Izmeklētāju, prokuroru

un tiesnešu apmācībai 2014.-2020. gada finansēšanas periodā tiks piešķirts ievērojams ES finansējums.

Valsts pārvalde

Ministru kabinets 2014. gadā pieņēma Valsts civildienesta likumu. Tomēr likums var saskarties ar ievērojamu pretestību Saeimā, un uz pašvaldībām tas neattieksies. Plānots, ka 2015. gada septembrī sāksies augstāko valsts ierēdņu centralizēta atlase. Nepietiekams atalgojums salīdzinājumā ar pienākumiem un privātā sektora algām izraisa diezgan lielu rotāciju, kas negatīvi ietekmē valsts pārvaldes kvalitāti un kapacitāti.

Oktobrī tika pieņemts likums, kas nosaka valsts uzņēmumu pārvaldības kārtību. Taču joprojām nav veikta faktiskā īstenošana, tostarp nepieciešamo sekundāro tiesību aktu pieņemšana un valsts uzņēmumu centralizētā pārvaldītāja institūcijas izveide.

Nav nekādas virzības saistībā ar Konkurences padomes priekšlikumiem attiecībā uz Konkurences likuma grozījumiem. Saskaņā ar Konkurences padomes priekšlikumu tai būtu jāklūst institucionāli un finansiāli neatkarīgāka, lai varētu efektīvi rīkoties pret publiskajām iestādēm, kuras ierobežo konkurenci, un novērstu pieredzējušu darbinieku aizplūšanu.

1. izcēlums. Ekonomikas uzraudzības process

Komisijas 2014. gada novembrī pieņemtajā gada izaugsmes pētījumā tika sākts 2015. gada Eiropas pusgads un tika ierosināts, ka ES būtu jāīsteno integrēta pieeja ekonomikas politikai, kura balstīta uz trim šādiem stūrakmeņiem: investīciju veicināšana, strukturālo reformu paātrināšana un atbildīgas un izaugsmi veicinošas fiskālās konsolidācijas īstenošana. Tāpat gada izaugsmes pētījums iepazīstināja ar Eiropas pusgada racionalizācijas procesu, lai palielinātu ekonomikas politikas koordinācijas efektivitāti ES līmenī, palielinot pārskatbildību un veicinot visu ieinteresēto personu lielāku iesaistīšanos.

Šajā ziņojumā par valsti ietverts novērtējums par sasniegto, īstenojot 2014. gada valstij adresētos ieteikumus, kurus Padome pieņēma 2014. gada

jūlijā. Latvijai adresētie ieteikumi attiecās uz valsts finansēm un nodokļiem, sociālo palīdzību un veselības aprūpi, izglītību un pētniecību, enerģētikas savienojumiem un valsts pārvaldi un tiesu iestādēm.

1.1. tabula. Galvenie ekonomikas, finanšu un sociālie rādītāji – Latvija

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Prognoze		
							2014	2015	2016
Reālais IKP (sal. ar iepr. gadu)	-3,2	-14,2	-2,9	5,0	4,8	4,2	2,6	2,9	3,6
Privātais patēriņš (sal. ar iepr. gadu)	-8,0	-16,2	3,1	2,9	3,0	6,2	3,2	4,3	4,5
Publiskais patēriņš (sal. ar iepr. gadu)	2,4	-10,7	-8,1	3,1	0,4	2,9	0,9	1,2	1,3
Bruto pamatkapitāla veidošana (sal. ar iepr. gadu)	-9,2	-33,3	-20,0	24,2	14,5	-5,2	1,2	2,6	4,8
Preču un pakalpojumu eksports (sal. ar iepr. gadu)	2,4	-12,9	13,4	12,0	9,8	1,5	1,4	2,9	4,8
Preču un pakalpojumu imports (sal. ar iepr. gadu)	-10,7	-31,7	12,4	22,0	5,4	0,3	1,1	3,8	5,4
Kopprodukta starpība	3,3	-10,9	-11,5	-6,2	-2,0	0,5	1,1	1,4	1,8
Ieguldījums IKP pieaugumā:									
iekšējais patēriņš (sal. ar iepr. gadu)	-7,8	-22,3	-4,1	7,1	5,2	1,7	2,4	3,5	4,1
krājumi (sal. ar iepr. gadu)	-2,4	-3,4	1,0	3,5	-2,6	0,5	0,0	0,0	0,0
neto eksports (sal. ar iepr. gadu)	7,1	11,5	0,2	-5,6	2,3	0,7	0,2	-0,6	-0,5
Tekošā konta balance (% no IKP), maksājumu balance	-12,3	8,1	2,3	-2,8	-3,2	-2,3	.	.	.
Tirdzniecības balance (% no IKP), maksājumu balance	-11,5	-0,5	-1,0	-4,8	-4,2	-3,3	.	.	.
Preču un pakalpojumu tirdzniecības nosacījumi (sal. ar iepr. gadu)	-1,8	0,2	0,1	3,0	-2,8	0,6	0,0	0,3	0,1
Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija (% no IKP)	-74,8	-82,7	-82,0	-74,0	-66,7	-65,3	.	.	.
Neto ārējais parāds (% no IKP)	57,1*	58,7*	54,1*	46,4*	38,9*	35,3*	.	.	.
Bruto ārējais parāds (% no IKP)	123,06	155,93	167,38	145,6	136,0	131,3	.	.	.
Eksports salīdzinājumā ar attīstītajām valstīm (% izmaiņas 5 gados)	96,7	65,5	31,6	38,2	20,8	16,1	.	.	.
Eksporta tirgus daļa, preces un pakalpojumi (%)	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	.	.	.
Mājsaimniecību uzkrājumi (neto uzkrājumi procentos no neto ienākumiem)	1,5	4,5	-5,7	-16,7	-17,6	-16,0	.	.	.
Privāto kredītu plūsma, konsolidēta (% no IKP)	9,1	-8,5	2,5	-2,1	-2,0	0,9	.	.	.
Privāta sektora parāds, konsolidēts (% no IKP)	104,2	125,0	132,4	115,4	97,2	91,0	.	.	.
Inflācijai pielāgots mājokļu cenu indekss (sal. ar iepriekšējo gadu)	-13,0	-39,2	-9,5	4,8	-0,6	6,4	.	.	.
Ieguldījumi mājokļos (% no IKP)	6,1	2,4	1,6	1,9	2,2	2,0	.	.	.
Kopējās finanšu sektora saistības, nekonsolidētas (sal. ar iepr. gadu)	9,1	-8,8	-2,4	-2,9	4,7	0,2	.	.	.
1. pakāpes banku kapitāls ¹
Vispārējais maksāspējas koeficients ²
Šaubīgu un neienesīgu aizdevumu bruto kopsumma (% no kopējiem parāda instrumentiem un kopējiem aizdevumiem avansiem) ²
Nodarbinātības izmaiņas (cilvēku skaits, sal. ar iepr. gadu)	-0,9	-13,9	-6,3	1,2	1,7	2,1	0,1	0,5	0,9
Bezdarba līmenis	7,7	17,5	19,5	16,2	15,0	11,9	11,0	10,2	9,2
Ilgtermiņa bezdarba līmenis (% no aktīvajiem iedzīvotājiem)	1,9	4,5	8,8	8,8	7,8	5,8	.	.	.
Jauniešu bezdarba līmenis (% no aktīvajiem iedzīvotājiem tajā pašā vecuma grupā)	13,6	33,3	36,2	31,0	28,5	23,2	.	.	.
Aktivitātes līmenis (15-64 g.v.)	74,2	73,5	73,0	72,8	74,4	74,0	.	.	.
Jaunieši, kas nav nodarbināti, neizglītojas vai nav iesaistīti apmācībā	11,8	17,5	17,8	16,0	14,9	13,0	.	.	.
Cilvēki, kas pakļauti nabadzības vai sociālās atstumtības riskam (% no iedzīvotāju skaita)	34,2	37,9	38,2	40,1	36,2	35,1	.	.	.
Nabadzības riska indekss (% no iedzīvotāju skaita)	25,9	26,4	20,9	19,0	19,2	19,4	.	.	.
Nopietnas materiālās nenodrošinātības līmenis (% no iedzīvotāju skaita)	19,3	22,1	27,6	31,0	25,6	24,0	.	.	.
Cilvēku skaits, kuri dzīvo māsaimniecībās ar ļoti zemu nodarbinātības intensitāti (% no iedzīvotāju skaita, kas vecāki par 60 g.)	5,4	7,4	12,6	12,6	11,7	10,0	.	.	.
IKP deflators (sal. ar iepr. gadu)	11,8	-9,8	-1,0	6,4	3,6	1,1	1,2	1,7	2,3
Saskaņotais patēriņa cenu indekss (SPCI) (sal. ar iepr. gadu)	15,3	3,3	-1,2	4,2	2,3	0,0	0,7	0,9	1,9
Nominālā kompensācija uz vienu darba ņēmēju (sal. ar iepr. gadu)	16,0	-11,5	-5,5	3,7	6,1	9,4	6,2	4,6	5,0
Darba ražīgums (reālais, uz vienu nodarbināto, sal. ar iepr. gadu)	-2,3	0,2	4,1	3,4	3,3	1,9	.	.	.
Vienības darbaspēka izmaksas (ekonomika kopumā, sal. ar iepr. gadu)	18,8	-11,6	-9,1	0,2	2,7	7,3	3,6	2,2	2,2
Reālās vienības darbaspēka izmaksas (sal. ar iepr. gadu)	6,3	-2,1	-8,2	-5,8	-0,9	6,2	2,4	0,5	-0,1
Reālais efektīvais valūtas kurss ³ (vienības darbaspēka izmaksas, sal. ar iepr. gadu)	13,7	-13,1	-10,5	-0,2	0,1	6,3	2,6	0,1	0,9
Reālais efektīvais valūtas kurss ³ (SPCI, sal. ar iepr. gadu)	9,7	4,2	-7,6	0,9	-1,3	-1,1	2,7	5,0	-0,8
Vispārējās valdības balance (% no IKP)	-4,0	-8,9	-8,2	-3,4	-0,8	-0,9	-1,5	-1,1	-1,0
Strukturālā budžeta balance (% no IKP)	.	.	-2,2	-1,1	-0,1	-1,1	-1,6	-1,6	-1,7
Vispārējās valdības bruto parāds (% no IKP)	18,6	36,4	46,8	42,7	40,9	38,2	40,4	36,5	35,5

1 Pašmāju banku grupas un neatkarīgas bankas.

2 Pašmāju banku grupas un neatkarīgas bankas, ārvalstu (ES un trešo valstu) kontrolēti meitasuzņēmumi un filiāles.

3 Reālais efektīvais valūtas kurss

(*) Norāda BPM5 un/vai ESA95

Avots: Eiropas Komisija, ECB.

1.2. tabula. Makroekonomiskās nelīdzsvarotības novēršanas procedūras rezultātu rādītāji

			Sliekšņi	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ārējā nelīdzsvarotība un konkurētspēja	Tekošā konta bilance (% no IKP)	3 gadu vidējā	-4%/6%	-17,9	-8,3	-0,6	2,5	-1,2	-2,8
		p.m.: pašreizējais līmenis	-	-12,3	8,1	2,3	-2,8	-3,2	-2,3
	Neto starptautisko ieguldījumu pozīcija (% no IKP)		-35%	-74,1	-82,4	-81,9	-74,4	-66,8	-65,1
	Reālais efektīvais valūtas kurss (42 industrializētas valstis - SPCI deflators)	% izmaiņas (3 gados)	±5% & ±11%	20,8	23,4	6,7	-2,5	-8,6	-1,7
		p.m.: % izmaiņas sal. ar iepr.	-	10,2	5,0	-7,9	0,7	-1,5	-0,9
	Eksporta tirgu daļas	% izmaiņas (5 gados)	-6%	73,9	51,5	20,5	26,1	9,4	8,4
		p.m.: % izmaiņas sal. ar iepr.	-	4,0	-1,0	-5,2	7,5	4,2	3,1
	Nominālās vienības darbaspēka izmaksas	% izmaiņas (3 gados)	9% & 12%	74,6	33,1	-4,6	-19,5	-6,5	10,5
		p.m.: % izmaiņas sal. ar iepr.	-	18,8	-11,6	-9,1	0,2	2,7	7,3
	Iekšējā nelīdzsvarotība	Inflācijai pielāgots mājokļu cenu indekss (% izmaiņas sal. ar iepr. gadu)		6%	-10,8	-34,6	-8,5	3,6	-0,8
Privātā sektora kredītu plūsma, % no IKP, konsolidēta		14%	9,1	-8,6	2,6	-2,1	-2,0	0,8	
Privātā sektora parāds, % no IKP, konsolidēts		133%	104,3	125,0	132,4	115,4	97,2	90,9	
Vispārējās valdības sektora parāds, % no IKP		60%	18,6	36,4	46,8	42,7	40,9	38,2	
Bezdarba līmenis		3 gadu vidējais	10%	6,9	10,4	14,9	17,7	16,9	14,4
		p.m.: pašreizējais līmenis	-	7,7	17,5	19,5	16,2	15,0	11,9
Kopējās finanšu sektora saistības (% izmaiņas sal. ar iepr. gadu)		16.5%	9,0	-9,2	-0,4	-4,1	5,2	5,2	

(1) Izceltie skaitļi neatbilst sliksnim, kurš noteikts Eiropas Komisijas brīdināšanas mehānisma ziņojumā. Saistībā ar reālo efektīvo valūtas kursu un vienības darbaspēka izmaksām pirmais sliksnis attiecas uz eurozonas dalībvalstīm.

(2) Slīpinātie skaitļi aprēķināti atbilstīgi vecajiem standartiem (ESA95/BPM5).

(3) Eksporta tirgu daļas dati: kopējais pasaules eksports balstīts uz Maksājumu bilances rokasgrāmatas 5. izdevumu (BPM5).

Avots: Eiropas Komisija

2. STRUKTURĀLI JAUTĀJUMI

Fiskālā politika

Valdība ir apņēmusies ievērot piesardzību attiecībā uz valdības aizņemšanās līmeni.

2015. gada budžeta mērķis ir nominālais deficīts 1 % apmērā no IKP. Jauni izdevumu pasākumi 0,6 % apmērā no IKP tiek lielā mērā finansēti ar ieņēmumiem 0,5 % apmērā no IKP. Ieņēmumu jomā galvenais uzsvars tiek likts uz nodokļu saistību izpildes uzlabošanu, nodrošinot labāku informācijas apmaiņu starp pārvaldes struktūrām un pievērsties neelastībai akcīzes nodokļa jomā. Turklāt valdība sagaida, ka minimālās algas palielināšanai no EUR 320 līdz EUR 360 no 2015. gada janvāra būs pozitīva ietekme uz ieņēmumiem, un ir nolēmusi saglabāt prasību valsts uzņēmumiem 2015. gadā izmaksāt valstij 90 % dividenžu. Lielākais izdevumu palielinājums ir veselības, izglītības, aizsardzības un lauksaimniecības nozarē. Minimālās algas pieaugums nozīmē algas palielinājumu zemu apmaksātajiem valsts ierēdņiem.

Valdība ir apņēmusies turpmākajos gados samazināt fiskālo deficītu zem 1 % no IKP.

2015. gada mērķis ir nominālais deficīts 1 % apmērā no IKP, bet 2016. gadā tas ir 0,9 % un 2017. gadā – 0,7 %. Tomēr sakarā ar saimnieciskās darbības pavājināšanos fiskālais stāvoklis ir pasliktinājies un ir mazāki nodokļu ieņēmumi. Tas nozīmē mazāku fiskālo telpu dažādām sabiedrisko pakalpojumu vajadzībām, kuras nav pilnībā atspoguļotas vidējā termiņa izdevumu plānos.

Vidējā termiņa izdevumu plāni ir ļoti neelastīgi, kas apdraud to uzticamību pieaugoša izdevumu spiediena gadījumā.

Pēc krīzes, kuru raksturoja rūpīga budžeta kontrole un izdevumu samazinājumi, valdība 2014. gadā ir pieļāvusi zināmu nominālu izdevumu palielinājumu prioritārajās jomās un ir atjaunojusi pensiju daļēju indeksāciju. Tomēr izdevumu plānos joprojām ir iekļauta visdažādāko esošo valdības programmu pārtraukšana un sabiedrisko pakalpojumu saglabāšana tikai minimālajā līmenī. Tas nozīmēs valdības izdevumu samazinājumu attiecībā pret IKP, sevišķi saistībā ar kapitāla izdevumiem, algu izdevumiem un preču un pakalpojumu publisko iepirkumu. Turklāt vidējā termiņa izdevumu plānos nav pilnībā atspoguļoti pasākumi, kas paredzēti sociālās drošības tīkla paplašināšanai,

pienācīgu pensiju un konkurētspējīga atalgojuma nodrošināšanai publiskajā sektorā, kā arī veselības aprūpes un izglītības reformu veicināšanai. Tādēļ lēmumu pieņemšana tiek atlikta līdz gada budžeta sagatavošanas laikam. Atsevišķos gadījumos tas var nozīmēt, ka dažas reformu prioritātes nekad nesaņems finansējumu vai prioritārākas būs īstermiņa intereses.

Nodokļu sistēma

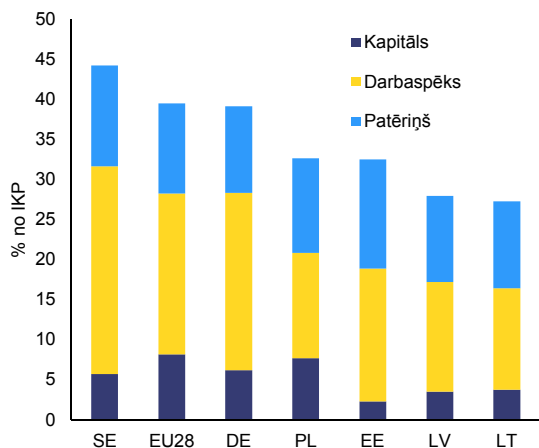
Latvijā ir liels nodokļu slogs cilvēkiem ar zemiem ienākumiem un vāja nodokļu saistību izpilde.

Kopējais nodokļu slogs 28 % no IKP (2012. gadā) ir daudz mazāks par ES vidējo rādītāju 40 % apmērā (3.1.1 diagramma). Nodokļu sistēmu raksturo ierobežoti nodokļi kapitālam un liela atkarība no patēriņa un darbaspēka nodokļiem kopējos ieņēmumos. Nodokļu īpatsvars cilvēkiem ar zemiem ienākumiem 43,1 % apmērā personām, kas dzīvo vienas un pelna 67 % no vidējās algas, pārsniedz ES vidējo rādītāju, kas ir 36,6 % (2013. g.) (3.1.2 diagramma). Latvijas vienotās nodokļu likmes sistēmā vienīgais progresivitātes elements ir iedzīvotāju ienākuma nodokļa neapliekamais minimums, kurš ir viens no zemākajiem starp visām ES dalībvalstīm, kā arī starp Baltijas valstīm. Augstais nodokļu īpatsvars cilvēkiem ar zemiem ienākumiem arī kavē oficiālo nodarbinātību. Tiek lēsts, ka neoficiālā nodarbinātība 2013. gadā ir veidojusi 13 % no IKP. ⁽¹⁾ Eurobarometra ⁽²⁾ pētījums liecina, ka aplokšņu algas Latvijā tiek izmantotas visbiežāk, salīdzinot ar citām Baltijas valstīm un ES kopumā, taču nodarbināšana bez līguma notiek retāk. Arī nodokļu apiešana ietekmē PVN ieņēmumus – tiek lēsts, ka atšķirība starp potenciālajiem un faktiski iekasētajiem PVN ieņēmumiem 2011. gadā bija apmēram 5 %, kas ir viens no augstākajiem rādītājiem visā ES (3.1.3 diagramma).

⁽¹⁾ Tā ir liela daļa no ēnu ekonomikas (2012. gadā 16 % no IKP), kā lēš Centrālā statistikas pārvalde. Atbilstīgi T. Putniņa un A. Saukas 2014. gada pētījumam "Ēnu ekonomikas indekss Baltijas valstīs 2009.–2013." neoficiālā nodarbinātība 2013. gadā veidoja 4,2 % no IKP, bet aplokšņu algas – 9,5 % no lēstās ēnu ekonomikas 23,8 % apmērā no IKP.

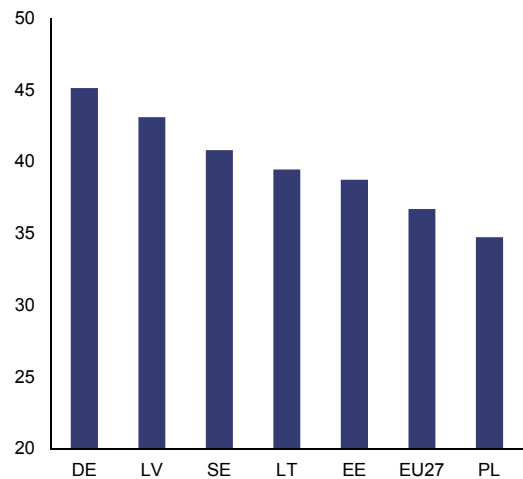
⁽²⁾ Eurobarometra speciālizdevums Nr. 402, "Nedeklarēts darbs Eiropas Savienībā", 2013. g.

2.1.1. diagramma. **Nodokļu ieņēmumi iepretim IKP, 2012. g.**

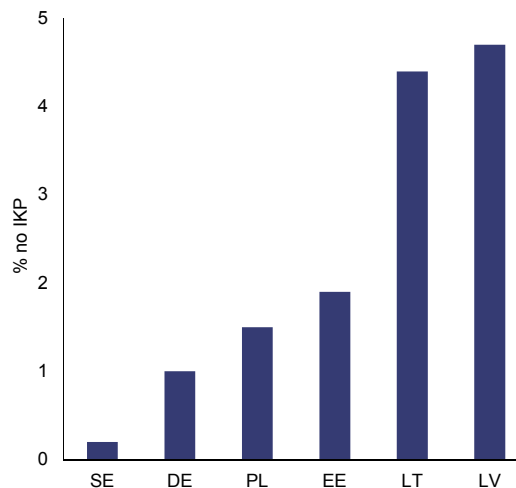
Avots: Nodokļu tendences Eiropas Savienībā, 2014. g.

2.1.2. diagramma. **Nodokļu īpatsvars personai, kas dzīvo viena un pelna 67 % no vidējās algas, 2013. g.**

Avots: Nodokļu tendences Eiropas Savienībā, 2014. g.

2.1.3. diagramma. **PVN starpība, 2011. g. (1)**

(1) Atšķirība starp teorētiskajām PVN saistībām un faktiski iekasēto PVN.

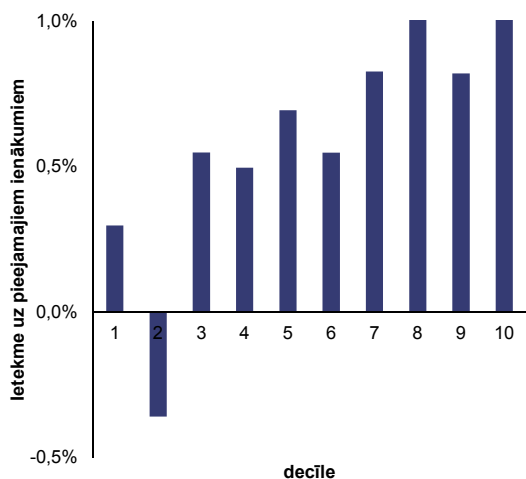
Avots: Pētījums, kurā aprēķināts un analizēts neiekasētais PVN 27 ES dalībvalstīs, Eiropas Komisija, 2012. G

Latvija ir panākusi nelielu progresu nodokļu sloga samazināšanā, taču ne visi pasākumi attiecas konkrēti uz cilvēkiem ar zemiem ienākumiem. 2014. gadā iedzīvotāju ienākuma nodokļa neatliekamā minimuma un neapliekamā minimuma apgādājamajiem palielinājums ievērojami samazināja nodokļu īpatsvaru mājāsaimniecībām ar bērniem. Vienlaikus visas ieņēmumu līmeņu grupas guva labumu no kombinētās sociālā nodrošinājuma iemaksas likmes samazinājuma par 1 procentpunktu. ⁽³⁾ Tomēr nodokļu īpatsvars personām, kuras ir vienīgie strādājošie un kurām nav bērnu, joprojām ir augsts un ir šķērslis darbinieku ar zemiem ienākumiem oficiālai nodarbinātībai. 2015. gadā iedzīvotāju ienākuma nodokļa likme tika samazināta no 24 % līdz 23 %, bet minimālā alga pieauga no EUR 320 līdz EUR 360 mēnesī. Tomēr visiem piemērojamais iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmes samazinājums nozīmēja vien nelielu ieguvumu cilvēkiem ar zemiem ienākumiem, bet no tā bija lielāks ieguvums cilvēkiem ar vidējiem un lieliem ienākumiem (3.1.4 diagramma), kuriem nodokļu īpatsvars jau tā ir salīdzinoši zems. 2014. gada sociālā nodrošinājuma iemaksu likmes samazinājumam bija vienlīdzīgākas sekas uz ieņēmumiem (3.1.5

⁽³⁾ 2014. gadā tika ieviesti sociālā nodrošinājuma iemaksu griesti (2015. gadā EUR 48 600), kas ir regresīvs elements darbaspēka nodokļos.

diagramma)⁽⁴⁾, bet fiskālās izmaksas bija līdzīgas iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmes samazinājumam⁽⁵⁾.

2.1.4. diagramma. IIN likmes samazinājuma par 1 procentpunktu ietekmes sadalījums

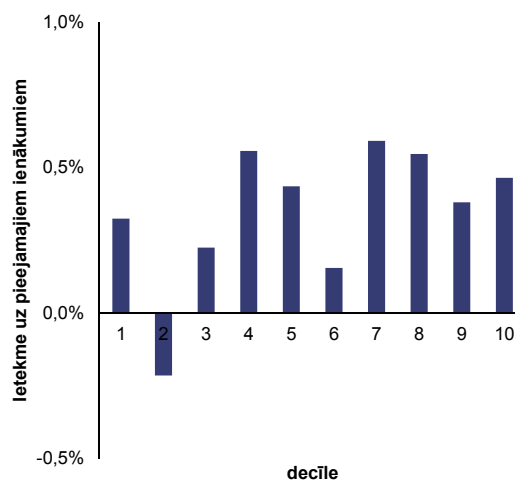

Avots: Eiropas Komisija, Kopīgais pētniecības centrs, izmantojot EUROMOD modeli

⁽⁴⁾ Sociālā nodrošinājuma iemaksu likmes samazinājumu savā starpā dalīja darba devējs un darba ņēmējs (0,5 % katram), tādēļ tiešais ieguvums mājsaimniecību ienākumiem bija zemāks nekā no iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmes samazinājuma.

⁽⁵⁾ 2014. gada sociālā nodrošinājuma iemaksu likmes samazinājums izmaksāja apmēram 0,3 % no IKP, un 2015. gada iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmes samazinājums – apmēram 0,2 % no IKP.

2.1.5. diagramma. Sociālā nodrošinājuma iemaksu likmes samazinājuma par 1 procentpunktu ietekmes sadalījums (1)

(1) Otrās un sestās decīles atšķirības attiecībā pret citām ienākumu grupām ir saistītas ar i) izmaiņām decīles sastāvā (piemēram, pāreju no pirmās decīles uz otru, tādējādi samazinot tās vidējo rādītāju) un ii) tiesību zaudēšanu uz pabalstiem, kas diferencēti pēc ienākumiem.

Avots: Eiropas Komisija, Kopīgais pētniecības centrs, izmantojot EUROMOD modeli

Latvija ir paziņojusi par plānu 2016. gadā ieviest progresīvu iedzīvotāju ienākuma nodokļa neapliekamā minimumu. Mērķis ir ieviest iedzīvotāju ienākuma nodokļa neatliekamā minimuma progresīvu diferenciaciju trim ienākumu līmeņiem, proti, to palielināt cilvēkiem ar zemiem ienākumiem, to nemainīt cilvēkiem ar vidējiem ienākumiem un noteikt to nulles apmērā cilvēkiem ar lieliem ienākumiem. Šāds pasākums palielinātu darbaspēka nodokļu progresivitāti, taču patlaban vēl nav skaidrs, kāda būs pilnīgā ietekme uz nodokļu īpatsvaru cilvēkiem ar zemiem ienākumiem. Kopumā iedzīvotāju ienākuma nodokļa neapliekamā minimuma palielinājums samazinātu nodokļu īpatsvaru cilvēkiem ar zemiem ienākumiem, kuri ir vienīgi strādājošie.⁽⁶⁾

⁽⁶⁾ Krīzes laikā IIN neapliekamais minimums tika samazināts no apmēram 20 % no vidējās algas 2009. gadā līdz apmēram 8 % 2010. gadā un ir palielinājies līdz apmēram 10 % 2014. gadā. Salīdzinājumā ar citām vienotas nodokļu likmes valstīm šis neapliekamais minimums atlaide Latvijā ir neliels. 2013. gadā Lietuvā neapliekamais minimums bija 26 % no vidējās algas, Igaunijā – 15 % (2015. gadā paredzams palielinājums līdz 16 %), bet Rumānijā – 12 %.

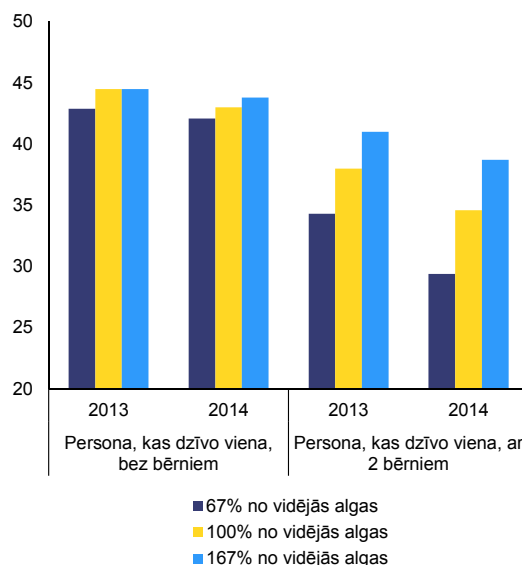
Minimālās algas palielinājums palīdz cilvēkiem ar zemiem ienākumiem un varētu palielināt stimulu strādāt, taču var apdraudēt dažu zemu apmaksātu darbavietu pastāvēšanu, sevišķi reģionos ar zemāku ražīgumu. Tāpat minimālās algas palielinājums tiek uzskatīts par pasākumu, kas palielinās ienākumus, jo tas samazina aplokšņu algu izplatību. ⁽⁷⁾ Tomēr pastāv iespēja, ka dažas zemu apmaksātas darbavietas var tikt likvidētas vai tiks norādīts īsāks darba laiks, lai šo pasākumu apietu. Apmēram 29 % reģistrētu darba ņēmēju saņem minimālo algu vai zemāku algu (tostarp 6 % strādā bez atalgojuma) ⁽⁸⁾, un paredzams, ka minimālās algas pieaugums tos ietekmēs. Minimālās algas pieaugums nemaina nodokļu īpatsvaru, taču ļauj cilvēkiem ar zemiem ienākumiem ar apgādājamajiem izmantot nodokļu atlaides un saņemt lielāku neto algu. Vienīgais strādājošais ar diviem bērniem nemaksā iedzīvotāju ienākuma nodokli un joprojām neizmanto visas atlaides. ⁽⁹⁾

⁽⁷⁾ Izvairoties no nodokļu maksāšanas, oficiāli nodarbinātie saņem gan minimālo algu, gan nedeklarētu maksājumu, par kuru darbaspēka nodokļi netiek maksāti. Minimālās algas pieaugums palielina deklarēto ienākumu daļu un samaksātos nodokļus.

⁽⁸⁾ Saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienestu.

⁽⁹⁾ Nodokļu īpatsvars šādai personai ir 28 %, ņemot vērā kopējo darba ņēmēja un darba devēja sociālā nodrošinājuma iemaksu likmi 34,1 % apmērā no bruto ienākumiem.

2.1.6. diagramma. **Nodokļu īpatsvara samazinājums 2013.–2014. g.**

Avots: Latvijas Finanšu ministrija

Valdība vēlas palielināt nodokļu īpatsvaru IKP līdz 30 %. Tomēr saskaņā ar pašreizējiem plāniem ir paredzēts, ka nodokļu slogs samazināsies no apmēram 28 % no IKP 2015. gadā līdz apmēram 26 % 2017. gadā. Lai to panāktu, valdība liek lielu uzsvāri uz nodokļu saistību izpildes uzlabošanu, vienlaikus kā rezerves variantu atstājot atvērtu iespēju palielināt patēriņa, dabas resursu un īpašuma nodokļus. Nodokļu ieņēmumu mērķis 30 % apmērā no IKP ir svarīgs sabiedrisko pakalpojumu ilgtspējīgai finansēšanai, jo fiskālo korekciju periodā valsts tērpi vairākās nozarēs samazinājās līdz minimumam.

Nodokļu saistību izpildes uzlabošana ir starp valdības galvenajām prioritātēm. 2015. gada budžetā ir virkne pasākumu nodokļu saistību izpildes uzlabošanai, kas veido apmēram 0,2 % no IKP. Turklāt Latvijas nodokļu administrācija aktīvi cīnās pret noziedzīgu grupu īstenotu nodokļu krāpšanu un apiešanas shēmām. Nodokļu pārvalde veic izskatīšanu pa atsevišķām nozarēm, nodrošinot nodokļu saistību izpildes līdzsvarotu uzlabojumu problemātiskajās nozarēs. Lai gan nesenie ēnu ekonomikas rādītāji liecina par uzlabošanas salīdzinājumā ar ekonomikas krīzes periodu, nodokļu apiešanas līmenis, salīdzinot ar citām dalībvalstīm, joprojām ir augsts. Plānoto

ieņēmumu mērķu sasniegšana ir atkarīga no nodokļu pārvaldes efektivitātes un nodokļu maksāšanas kultūras iedibināšanos sabiedrībā kopumā. Nav pietiekamu resursu un nodokļu pārvaldes un tiesu iestāžu ierēdņu apmācības, lai nostiprinātu to spēju atrisināt sarežģītus finanšu noziegumus. Tiesu iestāžu piemērotās sankcijas nodokļu krāpšanas un izvairīšanās gadījumos nešķiet pietiekami atturošas.

Vides nodokļiem ir ievērojams potenciāls radīt ieņēmumus un veicināt resursu efektivitāti.

Vides nodokļu ieņēmumi 2012. gadā bija 2,4 % no IKP – lielākā daļa no autodegvielai piemērotajiem nodokļiem (1,8 % no IKP). Citu nodokļu ieņēmumi par piesārņojumu, resursu izmantošanu un transportu (izņemot autodegvielu) bija 0,58 % no IKP. 2014. gadā veiktajām izmaiņām akcīzes un vides nodokļos bija neliela fiskālā ietekme un maza ietekme uz ražotāju un patērētāju rīcību. Ļoti nelielas izmaiņas 2015. gada budžetā ir saistītas vienīgi ar neelasīguma samazināšanu akcīzes nodokļa piemērošanā, tostarp ar degvielu saistītu enerģētikas subsīdiju samazinājumu. Nodokļi, kas saistīti ar atkritumu apsaimniekošanu, šķiet neefektīvi atkritumu novirzīšanā no poligoniem uz atkārtotu pārstrādi. Turklāt akcīzes un vides nodokļi netiek indeksēti un to reālā vērtība un ietekme laika gaitā samazināsies.

Esošie nodokļu pasākumi šķiet nepietiekami, lai uzlabotu energoefektivitāti transporta nozarē.

Transports rada lielāko daļu Latvijas siltumnīcefekta gāzu emisiju (2012. gadā – 26 %). Lai gan transportlīdzekļu reģistrācijas nodoklis ir atkarīgs no CO₂ emisijas, jaunām automašīnām Latvijā 2013. gadā bija lielākās CO₂ emisijas uz km Eiropas Savienībā. 2014. gadā Latvijā reģistrēti tikai apmēram 40 elektrotransportlīdzekļi. Par uzņēmumu vieglajiem automobiļiem joprojām var saņemt PVN atlaidi gan no pirkšanas cenas, gan ekspluatācijas izmaksām⁽¹⁰⁾.

2015. gada pētījums⁽¹¹⁾ liecina, ka vides nodokļi Latvijā varētu radīt ievērojamus papildus ieņēmumus. Vienāds režīms attiecībā

⁽¹⁰⁾ PVN atskaitīšana automašīnām ar GPS maršruta reģistrēšanas iekārtām ir 100 % apmērā, bet bez šādām iekārtām atskaitīšana nepārsniedz 80 %, un tiek maksāts uzņēmuma automašīnu nodoklis.

⁽¹¹⁾ *Eunomia Research & Consulting* kopā ar *Aarhus University*, projekts pētījumam *Study on Environmental Fiscal Reform Potential in 14 EU Member States*, 2015.

pret visiem degvielas veidiem, pamatojoties uz to enerģijas saturu un emisijas līmeni, 2025. gadā varētu radīt ieņēmumus 0,8 % apmērā no IKP. Nodokļu palielināšana par resursu izmantošanu, ūdeni, atkritumu apsaimniekošanu un gaisa piesārņošanu varētu radīt ieņēmumus vēl 0,4 % apmērā no IKP, pieaugot līdz 0,5 % 2025. gadā. Sadzīves atkritumu poligonu nodoklis ir viens no zemākajiem ES; tā palielināšana atvieglinātu pārstrādi un novirzītu atkritumus no poligoniem.

Arī īpašuma nodokļiem ir potenciāls pārejai uz izaugsmei draudzīgu nodokļu politiku.

Īpašuma nodokļu ieņēmumi veido 0,9 % no IKP (2012. gadā), kas ir daudz mazāk nekā ES vidējais rādītājs 2,3 % no IKP. No 2013. gada pašvaldības var noteikt gada īpašuma nodokļa likmes no 0,2 % līdz 3 % no tā vērtības atkarībā no īpašuma veida un izmantošanas⁽¹²⁾. Tāpat pašvaldība var piešķirt nodokļa atlaides neaizsargātām sabiedrības grupām. Decentralizēta īpašuma nodokļu noteikšana pašvaldību līmenī aprūtinā efektīvu nodokļu pārvaldību, piemēram, dažas pašvaldības veicina nodokļu konkurenci, piesaistot jaunus iedzīvotājus un gūstot labumu no to ienākumu nodokļa maksājumiem. Nodokļu pārvaldīšanas pārredzamība ir slikta, un Valsts kontroles ziņojumos ir atklāti tādi pārkāpumi kā visu īpašumu nenorādīšana, par oficiālo zemākas nodokļu likmes piemērošana, nevēlēšanās cīnīties ar kavētiem nodokļu maksājumiem, kā arī publiski pieejamo reģistru nepietiekama izmantošana, lai pārbaudītu atbilstību nodokļu atlaižu piemērošanai. Īpašuma nodokļu piemērošanai izmantotās kadastrālās vērtības tiek atjauninātas ik gadu, balstoties uz tirgus vērtību. Tomēr, ņemot vērā atjaunināto kadastrālo vērtību straujo pieaugumu, valdība apsver iespēju 2016. gadā noteikt īpašuma nodokļa griestus zemei un mežiem.

Ilgspēja ilgtermiņā

Nešķiet, ka Latvijai būtu vidēja termiņa un ilgtermiņa ilgspējas problēmas. Valdības parāds (38,2 % no IKP 2013. gadā) ir zem Līgumā⁽¹³⁾ noteiktā sliekšņa, kas ir 60 % no IKP, un

⁽¹²⁾ Standarta likme zemei un komercīpašumam ir 1,5 %, bet mājokļa īpašumam svārstās no 0,2 % līdz 0,6 % atkarībā no vērtības. Augstākā likme 3 % apmērā tiek piemērota novārtā pamestām ēkām, neapstrādātai zemei un no 2015. gada arī neregistrētām ēkām bez būvniecības atļaujas.

⁽¹³⁾ Līgums par Eiropas Savienības darbību (LESD).

paredzams, ka tas lielā mērā nemainīsies līdz 2030. gadam, pieņemot, ka nenotiks turpmākas politikas izmaiņas. Ilgtermiņā paredzams, ka valsts izdevumi, kas saistīti ar novecošanos, samazināsies, jo palielināsies fondēto pensiju shēmu daļa. Tomēr tiek lēsts, ka nākotnes pensiju pietiekamība samazināsies⁽¹⁴⁾, tādējādi var iestāties risks, ka pašreizējā politika tiek pārskatīta, kas varētu ietekmēt ilgtspēju nākotnē.

Privāti pārvaldītā/fondētā pensiju shēma pakāpeniski pārņems daļu no publiskās pensiju shēmas pensiju saistībām un samazinās riskus nākotnes pensiju ilgtspējai. Lai nākotnē finansētu valsts izdevumus, kas saistīti ar sabiedrības novecošanos, Latvija ir palielinājusi iemaksas fondēto pensiju shēmā no 2 % līdz 4 % no bruto algas 2013. gadā un līdz 5 % 2015. gadā. 2016. gadā šī likme pieaugs līdz 6 %. Pensionēšanās vecums 2014. gadā palielinājās par trīs mēnešiem no 62 gadiem, un katru gadu tiks palielināts vēl par trīs mēnešiem, lai 2025. gadā sasniegtu 65 gadus. Tomēr nav paredzēts saistīt pensionēšanās vecumu vai pabalstus ar paredzamo mūža ilgumu. Minimālais iemaksu periods, lai nodrošinātu pilnu pensiju, tika palielināts no 10 līdz 15 gadiem (sagaidāms, ka 2025. gadā tas sasniegs 20 gadus).

Fiskālā sistēma

Iekšzemes fiskālās sistēmas īstenošana ir krietni pavorzījies uz priekšu. 2013. gadā stājās spēkā Fiskālās disciplīnas likums, un 2014. gada 1. janvārī tika izveidota Fiskālās disciplīnas padome. Budžeta, arī 2015. gada budžeta, plānošanas pamatā ir vidēja termiņa mērķis⁽¹⁵⁾.

Fiskālās disciplīnas padome ir sākusi darboties. Padome konstatēja, ka 2015. gada budžets atbilst fiskālajiem noteikumiem un ir balstīts uz ticamu, lai gan nedaudz optimistisku, makroekonomisko prognozi. Pirmajā fiskālās uzraudzības ziņojumā ir daži ieteikumi valdībai, īpaši nodokļu jomā. Padome atbalsta valdības mērķi panākt nodokļu īpatsvaru IKP 30 % apmērā, lai nodrošinātu

sabiedrisko pakalpojumu ilgtspēju, un piekrt ievērojamajam ieņēmumu potenciālam, kas varētu rasties, ierobežojot ēnu ekonomiku. Padome ir izstrādājusi vienu pārkāpumu ziņojumu un vienu atzinumu valdībai un Saeimai, norādot uz lēmumiem, kuros, šķiet, nav ievērots fiskālās disciplīnas likums. Padome ievieto savus ziņojumus un iestāžu atbildes uz tiem savā tīmekļa vietnē.⁽¹⁶⁾

Pastāv zināmas neskaidrības saistībā ar fiskālās disciplīnas likuma prasību pēc neatkarīgi apstiprinātas makroekonomiskās prognozes. Par galvenajiem makroekonomiskajiem pasākumiem, kas ir budžeta pamatā, notiek vienošanās ar Latvijas Banku, kura ir neatkarīga iestāde. Tomēr pati vienošanās un attiecīgie pamatojumi netiek publiskoti. Saistībā ar prognozi notiek apspriešanās arī ar citiem ekspertiem no Ekonomikas ministrijas, komercbankām un starptautiskām organizācijām. Turklāt Fiskālās disciplīnas padome pauž viedokli par makroekonomiskajām prognozēm, kas ir budžeta pamatā, tādējādi radot zināmu neskaidrību par iestāžu attiecīgo lomu.

⁽¹⁶⁾ Sk. <http://www.fiscalcouncil.lv/sakumlapa>. Fiskālās disciplīnas likumā nav noteikumu, kas liktu valdībai oficiāli atbildēt uz Fiskālās disciplīnas padomes atzinumiem, tomēr valdība uz tiem atbild.

⁽¹⁴⁾ Tiek lēsts, ka neto kompensācijas likme pie vidējās algas samazināsies no apmēram 71,9 % 2013. gadā līdz 51,2 % 2053. gadā.

⁽¹⁵⁾ Valsts budžeta sistēmā ir nosprausts vidēja termiņa mērķis attiecībā uz strukturālo deficītu 0,5 % apmērā no IKP, bet ES fiskālās uzraudzības nolūkos vidēja termiņa mērķis ir strukturālais deficīts 1 % apmērā no IKP.

2.2. IZGLĪTĪBA, PRASMES, ZINĀTNE UN INOVĀCIJAS

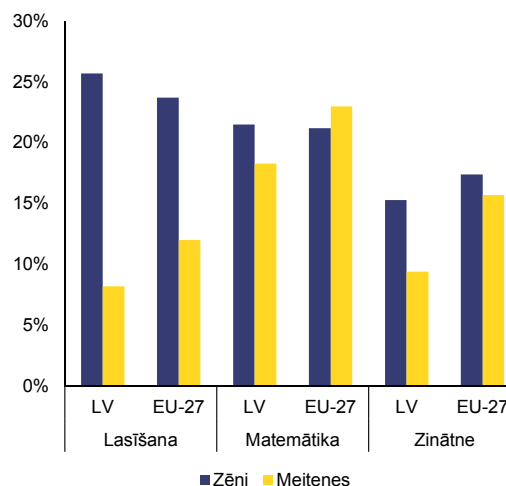
Ieguldījumiem būtiska loma, lai panāktu konvergenci ar ES vidējo darba ražīguma līmeni (Latvijas ražīgums ir apmēram 60 % no ES vidējā rādītāja) ⁽¹⁷⁾. Latvija pēdējos gados ir guvusi panākumus, uzlabojot prasmju piedāvājumu, kā tas redzams, uzlabojoties rādītājiem ESAO Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmā *PISA*, uzlabojoties terciārās izglītības ieguves rādītājiem un samazinoties priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītājiem. Tomēr vēl ir daudz problēmu, piemēram, zemo nodarbinātības īpatsvars zinātniskajās nozarēs, neliela pieaugušo līdzdalība mūžizglītībā un nepietiekams darbaudzināšanas uzņēmumā līmenis ⁽¹⁸⁾. Darba devēji norāda uz ievērojamām grūtībām atrast darbiniekus ar vajadzīgajām prasmēm ⁽¹⁹⁾. Grūti aizpildāmas ir vakances tādās nozarēs kā metālapstrāde, darbs ar iekārtām, IT, tālreisu pārvadājumi, pārtikas pārstrāde, veselības aprūpe un tekstilrūpniecība ⁽²⁰⁾. Tomēr vajadzīgo prasmju trūkums var nebūt vienīgais faktors, jo vakanču aizpildīšanas grūtības var būt saistītas arī ar sliktiem darba apstākļiem (piemēram, algām un apmācību). Nepieciešamība aizstāt darbiniekus var radīt turpmāku darbaspēka trūkumu veselības aprūpē, zinātnē un inženierzinātnēs ⁽²¹⁾.

Latvijas trešā līmeņa izglītības iegūšanas rādītājs 2013. gadā ir pieaudzis līdz 40,7 %, kas ievērojami pārsniedz ES vidējo rādītāju 36,9 %. Starp sievietēm tas ir acīmredzami augstāks nekā vīriešiem – 53,1 % salīdzinājumā ar 28,3 % (2013. gadā). Lai gan pēdējos piecos gados augstskolas beidzēju skaits ar diplomu zinātnē, tehnoloģijās, inženierzinātnēs un matemātikā ir ievērojami palielinājies, tas tomēr ir zem ES vidējā līmeņa (18,8 % salīdzinājumā ar 22,8 % 2012. gadā). Tomēr pozitīvi ir tas, ka valdība ir turpinājusi pakāpeniski pārcelt valsts finansētās studiju vietas, piešķirot prioritāti zinātnei, tehnoloģijām, inženierzinātnēm un matemātikai iepretim sociālajām zinātnēm. Tāpat atbilstīgi Izglītības ministrijas 2014.–2020. gada stratēģijai no 2016. gada pilotprojekta statusā tiks ieviesti

diagnosticējošie darbi fizikā un ķīmijā 8. līdz 11. klases skolēniem, bet obligātie eksāmeni šajos priekšmetos vidusskolu absolventiem sāksies no 2017. gada.

Rezultāti skolās vidēji ir diezgan pozitīvi, taču tie slēpj lielas dzimumu un reģionālās atšķirības. Lai gan priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītājs kopš 2008. gada ir turpinājis samazināties un bija 9,8 % 2013. gadā, skolu pameta tikai 5,8 % meiteņu, bet 13,6 % zēnu. Tāpat 15 gadus vecu skolēnu sniegums 2012. gada *PISA* lasīšanā, matemātikā un zinātnē ir virs ES vidējā rādītāja, lai gan meitenēm ir ievērojami labāki rezultāti nekā zēniem lasīšanā un zinātnē (3.2.1. diagramma). *PISA* 2012. gada rezultāti uzrāda arī ievērojamas reģionālās atšķirības. Rīgas reģiona skolas uzrāda rezultātus, kas ir tuvi labākajām ES valstīm, taču lauku skolas atpaliek ⁽²²⁾. Tāpat ir zināmas bažas par mācību kvalitāti bilingvālajās valsts skolās, jo skolotājiem dažkārt ir ierobežotas latviešu valodas zināšanas ⁽²³⁾.

2.2.1. diagramma. Skolēnu ar vāju sniegumu* daļa *PISA* 2012

* 15 gadus veci skolēni, kuru sniegums ir zem *PISA* 2. līmeņa
Avots: ESAO

⁽¹⁷⁾ Avots: Eurostat, Darba ražīgums stundā.

⁽¹⁸⁾ Avots: Eurofound 5. darba apstākļu apsekojums.

⁽¹⁹⁾ Saskaņā ar 2013. gada Eiropas darba apstākļu apsekojumu 63 % uzņēmumu Latvijā ziņo par šādām grūtībām, taču ES šis rādītājs ir vidēji 39 %.

⁽²⁰⁾ Informācija par valsti: *Mapping and Analysing Bottleneck Vacancies in EU Labour Markets - Latvia* (2014)

⁽²¹⁾ Ekonomikas ministrija: Informatīvais ziņojums par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm, 2014. gada jūnijs

⁽²²⁾ Sk. ESAO (2013), *2012 OECD Programme for International Student Assessment (PISA)* un A. Kangro u.c. (2014), Latvijas skolu izglītības kvalitāte starptautiskā salīdzinājumā

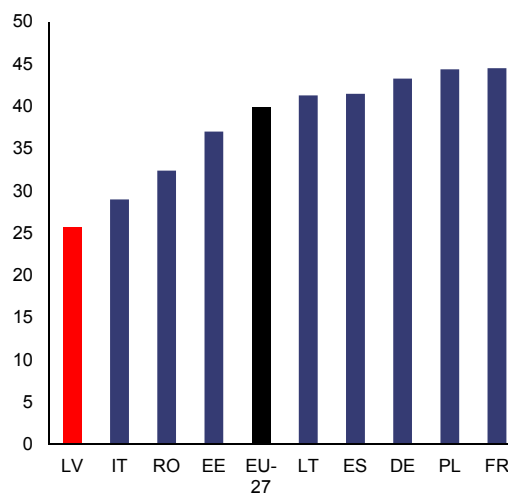
⁽²³⁾ Latvijas Ombuds: tiesibsargs.lv/files/content/Petijumi/Bilingvala%20izglitiba_2014.pdf

Galvenās problēmas augstākajā izglītībā ir nepietiekama valsts finansējuma sistēma, zems internacionalizācijas līmenis un starptautiski apstiprinātas akreditācijas trūkums. Valsts izdevumi uz vienu studentu ir starp zemākajiem ES, un patreizējā finansēšanas modelī trūkst ar sniegumu saistītu komponentu (3.2.2. diagramma). Tomēr pozitīvi jāvērtē tas, ka tiek izstrādāts jauns, uz kvalitāti orientēts finansēšanas modelis, ievērojot nesena Pasaules Bankas pētījuma ieteikumus⁽²⁴⁾, un 2015. gadā izmēģinājuma kārtā tiks piešķirts ar sniegumu saistīts finansējums. Lai gan starptautisko studentu skaits (ieskaitot *Erasmus* programmu) 2013.–2014. mācību gadā pieauga par 15 % un ir 5,9 % no visiem studējošajiem, pašreizējais finansēšanas modelis nerada internacionalizācijas stimulus. Viens no iemesliem, kādēļ netiek piesaistīti pasniedzēji no ārvalstīm, ir tāds, ka pasniedzējiem ir noteiktas īpašas valodu zināšanu prasības. Visbeidzot, akreditācijas procedūras nav balstītas uz augstākās izglītības kvalitātes neatkarīgu novērtējumu. Valdība plāno noteikt Akadēmiskās informācijas centru⁽²⁵⁾ par valsts neatkarīgo akreditācijas aģentūru. Aģentūra tiktu iekļauta Eiropas augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas reģistrā ne vēlāk kā 2018. gadā, proti, līdz nākamajam lielajam akreditācijas raundam, kas ir plānots 2019. gadā. Turklāt akadēmiskā personāla kvalitāti uzlabos sagatavošanā esošie grozījumi, kas ļaus uzlabot to, kā tiek vērtētas pasniedzēju kvalifikācijas. Atbilstīgi jaunajiem obligātajiem kritērijiem pasniedzējiem būs jābūt obligātam skaitam starptautisku publikāciju un pietiekamām svešvalodu zināšanām.

⁽²⁴⁾ Pasaules Banka (2014), "Augstākās izglītības finansēšana Latvijā".

⁽²⁵⁾ Akadēmiskās informācijas centrs ir atbildīgs par diplomu un profesionālo kvalifikāciju atzīšanu un valsts sistēmas pielīdzināšanu Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai.

2.2.2. diagramma. Valsts izdevumi uz vienu terciārās izglītības studentu, daļa no IKP uz vienu iedzīvotāju (2011. g.)*

Mērot ar pirktspējas līmeni (PSL), Latvija 2011. gadā ir iztērējusi PSL EUR 5506 uz vienu studentu, kamēr ES vidējais līmenis ir PSL EUR 9947. Tas ir tikai 25,7 % no Latvijas IKP uz vienu iedzīvotāju, kamēr ES vidējais rādītājs ir 40 %.

Avots: Eurostat, UOE datubāze.

Kopumā ir atsākušās augstākās izglītības reformas. Reformas izdošanās ir atkarīga no tā, vai tiks nodrošināta pienācīga kontrole pār valsts un privāto augstskolu piedāvāto izglītību, kā arī no finansējuma pietiekamības, lai veicinātu sistēmas inovāciju kapacitāti un internacionalizāciju.

Profesionālās izglītības un apmācības un tās mācekļa darba komponenta pievilcība joprojām ir problēma. Profesionālās izglītības un apmācības virziena iestādēs vidusskolas līmenī iestājušos skaits ir starp zemākajiem ES. Eiropas aptaujas⁽²⁶⁾ liecina, ka profesionālajai izglītībai un apmācībai kopumā ir slikts tēls. Piemēram, to respondentu proporcija, kuri piekrīt apgalvojumam, ka profesionālā izglītība un apmācība ir augstas kvalitātes mācības, ir krietni zem ES vidējā rādītāja. Mācekļa darba komponents nav pietiekami izplatīts. Piemēram, nav pienācīga tiesiskā regulējuma, kas definētu attiecības starp mācekli un uzņēmumu (proti, atalgojuma un apmācību prasības), un arī faktisku

⁽²⁶⁾ Eiropas aptaujas Nr. 369, "Attieksme pret profesionālo izglītību un apmācību", publicēta 2011. gada septembrī; Eiropas aptaujas Nr. 417, "Eiropas prasmju un kvalifikāciju telpa", publicēta 2014. gada jūnijā.

stimulu uzņēmumiem nodrošināt mācekļa darba vai praktiskās apmācības vietas.

Profesionālās izglītības un apmācības tīkla nostiprināšanai tuvojoties beigām, vēl jāstrādā pie izglītības programmu reformas. Ir atjaunināta mazāk nekā puse profesiju standartu, plānoto kombinēto programmu un kvalifikācijas eksāmenu satura, un reformu paredzēts turpināt līdz 2023. gadam. 2014. gada augustā valdība pieņēma grozījumus Profesionālās izglītības likumā (tie vēl jāapstiprina Saeimā). Šajos grozījumos ir skaidri norādīta nozaru ekspertu padomju loma, izstrādājot mācību programmas, eksāmenu saturu un organizējot mācīšanos darbvietā. Ir paredzēta jaunu struktūru (konventu) izveide, lai stiprinātu darba devēju un citu ieinteresēto personu lomu profesionālās izglītības un apmācības pārvaldībā. Grozījumi arī piesaistīs profesionālās izglītības un apmācības kvalifikācijas līmeņus valsts un Eiropas kvalifikāciju līmeņiem. ⁽²⁷⁾ Mācīšanās darbvietā apjoms, kas tika izmēģināts 2013. gadā, tiks palielināts 2015. gadā, tomēr paredzams, ka tvērums būs nepietiekams.

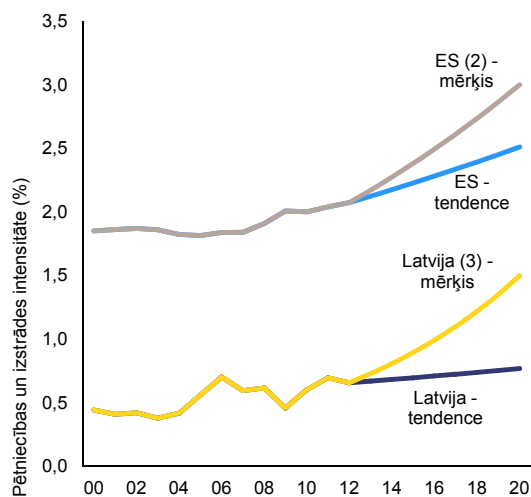
Nepietiekams valsts finansējums sadrumstalotā pētniecības un inovāciju sistēmā neļauj sasniegt labus rezultātus zinātnē ⁽²⁸⁾. Adevkāta zinātniskās bāzes kvalitāte ir priekšnoteikums, lai uzlabotu sadarbību starp uzņēmumiem un akadēmiskajām aprindām un piesaistītu privāto finansējumu. Šajā ziņā valsts ieguldītā finansējuma efektivitāte acīmredzami ir uzlabojama. Latvija pētniecībā un izstrādē 2013. gadā ir ieguldījusi tikai apmēram 0,6 % no IKP, kas ir trešais zemākais rādītājs ES. Valsts pētniecības un izstrādes intensitāte 2013. gadā sasniedza tikai 0,43 % no IKP, un tā ir pārāk atkarīga no ES struktūrfondiem. ⁽²⁹⁾ Pat ja uzņēmumu pētniecības un izstrādes intensitāte 2013. gadā nedaudz palielinājās līdz 0,17 % no IKP, tā ir pārliecinoši zem ES vidējā rādītāja, kas ir 1,29 %. Sadarbība starp uzņēmumiem un akadēmiskajām aprindām joprojām ir ļoti neliela.

⁽²⁷⁾ 2014. gada reforma, ar ko tiek piešķirti atsevišķi diplomu profesionālajā izglītībā un apmācībā un vispārējā izglītībā, varētu apšaubāmi ietekmēt skolēnu pamatprasmi sniegumu un tādēļ šī ietekme būtu rūpīgi jānovēro.

⁽²⁸⁾ No Latvijas ir vismazāk plaši citētu zinātnisko publikāciju starp visām 28 ES valstīm.

⁽²⁹⁾ Pētniecībai un izstrādei 2007.-2013. gadā tika piešķirti EUR 452 miljoni, bet 2014.-2020. gadā tiek plānots piešķirt EUR 467 miljonus no ERAF finansējuma.

2.2.3. diagramma. **Pētniecības un izstrādes intensitātes projekcija 2000-2020***

*Pētniecības un izstrādes intensitātes projekcija balstās uz tendencēm un ir atvasināta no pētniecības un izstrādes intensitātes vidējā gada pieauguma 2007.-2012. gadā. (2) ES: projekcija balstās uz pētniecības un izstrādes intensitātes mērķi 3 % 2020. gadā. (3) LV: projekcija balstās uz provizorisks pētniecības un izstrādes intensitātes mērķi 1,5 % 2020. gadā.

Avots: Eiropas Komisijas Pētniecības un inovācijas ģenerāldirektorāts

Valdība patlaban reformē pētniecības un inovāciju sistēmu. Ir ieviesti stimuli pētniecības iestādēm apvienoties atbilstīgi pārdomātas specializācijas shēmai. Pēc pētniecības darba rezultātu ārēja novērtējuma tiek ieviesta jauna iestāžu finansējuma sistēma, lai piešķirtu vairāk resursu tām iestādēm, kuras novērtētas kā izcilas starptautiskā līmenī. Pētniecības iestādēm valsts finansējuma saņemšanai ir lūgts izstrādāt vidēja termiņa stratēģijas. Pārdomātas specializācijas shēma un skaidrs uzraudzības mehānisms, kas ir *ex-ante* nosacījums Eiropas struktūrfondu un investīciju fondu līdzekļu saņemšanai, jāievieš līdz 2015. gada jūlijam.

Privātā sektora konkurētspēju kavē tas, ka nepastāv zināšanu nodošanas politikas un instrumenti, proti, publiskā un privātā sektora partnerības, tādas atbalsta sistēmas kā klasteri, inovācijas kuponi un tehnoloģijas nodošanas punkti. Ekonomikā darbojas galvenokārt mazie un vidējie uzņēmumi, un Latvija specializējas tādās nozarēs, kurās ir zema un vidēji zema pētniecības intensitāte, piemēram, metālapstrāde un mašīnbūve, koksnes izstrādājumi un pārtikas pārstrāde. Tomēr valsts pamazām attīsta

zinābintensīvākas rūpniecības nozari. 2014. gada jūlijā tika ieviests uzņēmumu ienākumu nodokļa stimuls, lai veicinātu pētniecību un izstrādi.

Latvija ir īstenojusi zināmus centienus, lai veicinātu inovācijas. Tomēr inovāciju struktūras un kapacitāti joprojām var optimizēt atbilstīgi pārdomātas specializācijas shēmai un uzlabot inovāciju pārvaldību. Saskaņā ar 2014. gada Inovācijas savienības rezultātu pārskatu⁽³⁰⁾, Latvija inovāciju ziņā atrodas 27. vietā starp ES 28 dalībvalstīm. Kopā ar Bulgāriju un Rumāniju Latvija ir tā saukto "mēreno inovatoru" grupā (inovāciju līmenis zem 50 % no ES vidēja rādītāja). Inovācijā ir iesaistīti salīdzinoši maz MVU (proti, Latvija ir 28. vietā starp ES 28 dalībvalstīm attiecībā uz tirgum jaunu un uzņēmumam jaunu inovāciju pārdevumiem % no apgrozījuma un 26. vietā attiecībā uz augsta un vidēja līmeņa tehnoloģiju produktu saturu tirdzniecības bilanci % no kopējā produktu eksporta un importa)⁽³¹⁾.

⁽³⁰⁾ 2014. gada Inovācijas savienības rezultātu pārskats, ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius/ius-2014_en.pdf

⁽³¹⁾ Eiropas Komisija (2014), *Research and Innovation performance in Latvia 2014*, <http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/state-of-the-union/2014/countries/latvia.pdf>

2.3. SOCIĀLĀ UN DARBASPĒKA AKTIVIZĀCIJAS POLITIKA

Starp Latvijas galvenajām problēmām ir vāja sociālā nodrošinājuma sistēma un darbaspēka apjoma samazināšanās. Bezdarba un sociālās palīdzības pabalstu nelielais tvērums un nepiemērotība neļauj efektīvi samazināt nabadzību, sociālās atstumtības risku un augsto nevienlīdzības līmeni. Sociālās palīdzības reformas joprojām ir sākuma stadijā. Sociālās palīdzības saņēmēju aktivizēšanas centieni joprojām ir nelieli un aktīvo darba tirgus pasākumu tvērums ir pārāk mazs. Joprojām ir problemātiski nodrošināt jauniešu ilgtspējīgu integrāciju darba tirgū, īpaši tas attiecas uz jauniešiem ar zemu izglītību un bez darba pieredzes. Trūkst visaptverošas profesionālās orientācijas sistēmas.

Sociālā aizsardzība

Sociālie izdevumi pārāk neietekmē nabadzības samazināšanu, jo tie kopumā ir zemā līmenī⁽³²⁾ un dominē ar apdrošināšanu saistīti pabalsti. 2014. gadā apmēram 32,7 % Latvijas iedzīvotāju bija pakļauti nabadzības vai sociālās atstumtības riskam, bet ienākumu nevienlīdzība joprojām ir viena no augstākajām ES⁽³³⁾. Strādājošiem vientuļiem vecākiem ir augsts nabadzības risks.⁽³⁴⁾ Bažas raisa nabadzības līmeņa tendences starp pusaudžiem un gados vecākiem cilvēkiem.⁽³⁵⁾ Īpaša uzmanība jāpievērš pieaugošai to pensionāru proporcijai, kuri saņem nelielo minimālo pensiju (11 % no jaunpiešķirtajām pensijām 2011. gadā līdz 17 % 2013. gadā)⁽³⁶⁾. Vecāka gadagājuma cilvēki visbiežāk sastopas arī ar nepietiekamas veselības aprūpes risku. Bažas raisa arī augstais sliktu sadzīves apstākļu līmenis⁽³⁷⁾ (38,3 % 2013. gadā, kas ir otrais augstākais rādītājs ES).

⁽³²⁾ 2012. gadā Latvijas izdevumi par sociālo aizsardzību 14 % apmērā no IKP bija zemākie ES (ES – 29,5 % no IKP).

⁽³³⁾ Latvijas Džini koeficients (0,35) 2013. gadā bija otrs augstākais ES. Ienākumu kvintīļu attiecības rādītājs (S20/S80) 2013. gadā bija 6,3 – ceturtais augstākais rādītājs ES.

⁽³⁴⁾ Vairāk nekā ceturtdaļa strādājošu vientuļo vecāku ir pakļauti nabadzības riskam, kas ir trešais augstākais rādītājs ES.

⁽³⁵⁾ Attiecībā uz pusaudžiem šis risks ir palielinājies no 38,8 % 2010. gadā līdz 47,7 % 2013. gadā, bet vecākiem cilvēkiem (virs 65) – no 33 % 2011. gadā līdz 39,3 % 2014. gadā.

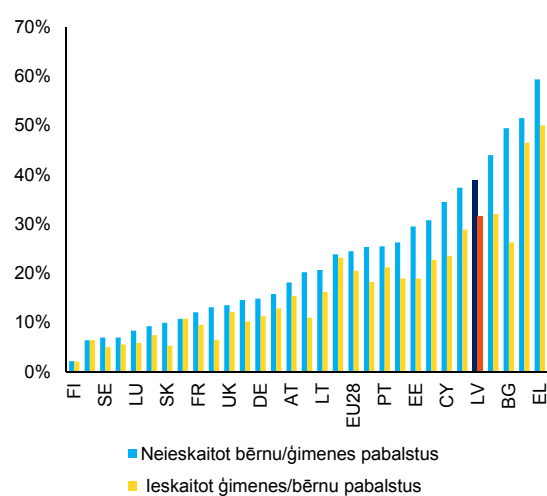
⁽³⁶⁾ Minimālās pensijas līmenis ir atkarīgs no apdrošināšanas perioda, un ir no EUR 70 līdz EUR 109.

⁽³⁷⁾ Par sliktiem sadzīves apstākļiem saucamas mājāsniecības, kuru mājokļi ir ar tekošu jumtu, mitrām sienām, grīdu vai pamatiem, pelējumu logu rāmjos vai grīdā, kuros nav vannas/dušas un tualetes iekārtas.

Nabadzība ir dziļa, kas liecina par nepieciešamību pēc efektīvas sociālās palīdzības.⁽³⁸⁾

Bezdarba⁽³⁹⁾ un sociālās palīdzības⁽⁴⁰⁾ pabalsti raksturojami kā neadekvāti un ar nepietiekamu tvērumu. Nesenā Valsts kontroles ziņojumā norādīti nopietni trūkumi sociālās palīdzības sistēmā un tās pārvaldībā.

2.3.1. diagramma. Sociālo pabalstu neattiecināmība*

* 18-59 gadus vecu personu proporcija, kuras dzīvo nabadzības riskam pakļautās mājāsniecībās, kur neviens nestrādā, un kuru kopējie sociālie pārvedumi ir mazāk nekā 10 % no pieejamajiem mājāsniecības ienākumiem. Avots: Eiropas Komisija.

Sociālās palīdzības reformas kopš 2011. gada Latvijai adresētā ieteikuma nav pavorizējušas uz priekšu, lai gan ir veikts ievērojams analīzes un plānošanas darbs. Valdība 2014. gadā nāca klajā ar plāniem no 2017. gada palielināt minimālo ienākumu līmeni un pārskatīt ekvivalences skalas.

⁽³⁸⁾ Nabadzības dziļums (jeb nabadzības plaša) sniedz informāciju par to, cik tālu mājāsniecības ir no nabadzības sliekšņa: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:At-risk-of-poverty_gap

⁽³⁹⁾ 2013. gadā tikai 14 % bezdarbnieku bija tiesības saņemt bezdarba pabalstus (ES vidējais rādītājs ir 31 %). Bezdarba pabalstu adekvātums, ko mēra kā neto kompensācijas likmi sešos bezdarba mēnešos, bija sestais zemākais ES. Avots: EK aprēķini, balstoties uz Kopienas statistiku attiecībā uz ienākumiem un dzīves apstākļiem.

⁽⁴⁰⁾ Scientific research: Latvia: "Who is Unemployed, Inactive or Needy? Assessing Post-Crisis Policy Options", Pasaules

(⁴¹) Tiek plānots arī palielināt minimālos bezdarba pabalstus un pensijas, palielināt valsts sociālo pabalstu diferencēšanu pēc ienākumiem un samazināt darbaspēka nodokļus maza atalgojuma saņēmējiem. Neraugoties uz tālo īstenošanas termiņu, plānotās izmaiņas ievērojami palielinātu dažus pabalstus, taču tās nav pamatotas ar budžeta plāniem. Lai gan 2015. gada budžetā ir paredzēts palielināt sociālās aizsardzības izdevumus (⁴²), sociālajai palīdzībai papildu finansējums nav piešķirts. 2014. gada septembrī Latvijā sāka darbu jauna sociālās politikas uzraudzības informācijas sistēma, kas ļauj labāk uzraudzīt sociālos pabalstus un pakalpojumus. Tomēr ir pārāk agri vērtēt tās ietekmi uz politikas veidošanas kvalitāti.

Dalība darba tirgū

Galvenie darba tirgus rādītāji turpina uzlaboties, neraugoties uz darbaspēka apjoma samazināšanos. Latvijā nodarbinātības līmenis ir 70,6 % (starp iedzīvotājiem vecumā no 20 līdz 64 gadiem), kas ir nedaudz virs ES vidējā rādītāja. Bezdarba līmenis ir strauji samazinājies, taču 2015. gada sākumā ir virs 10 %. Sakarā ar zemu dzimstību (⁴³), lielu mirstību un ievējamu emigrāciju pēdējos desmit gados Latvijas iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 12 %, kas ir otrais lielākais samazinājums ES pēc Lietuvas. (⁴⁴) Nodarbinātības līmenis ir uzlabojies visās sabiedrības grupās, tomēr ir iespējams vēl palielināt nodarbinātību starp gados vecākiem cilvēkiem, invalīdiem (⁴⁵) un cilvēkiem, kuri dzīvo mazāk labvēlīgos apgabalos. Nominālās darbaspēka vienības izmaksu pieaugums

(⁴¹) Minimālais ienākumu līmenis tiks noteikts 40 % apmērā no vidējiem mājāsaimniecības ienākumiem: apmēram EUR 129 mēnesī personām, kas dzīvo vienas, EUR 220 divu pieaugušo mājāsaimniecībai un EUR 349 divu pieaugušo un divu bērnu mājāsaimniecībai.

(⁴²) Piemēram, likvidēt slīdošos griestus ar apdrošināšanu saistītiem pabalstiem, no kā vislielāko labumu gūs mājāsaimniecības ar augstākiem ienākumiem. Ir arī līdzekļi, lai palielinātu valsts ģimenes pabalstu par otro un turpmākajiem bērniem un subsidētu elektroenerģijas izmaksas. Šie pasākumi ir konkrētāk vērsti un var veicināt sociālās palīdzības sistēmas izmantošanas samazināšanos.

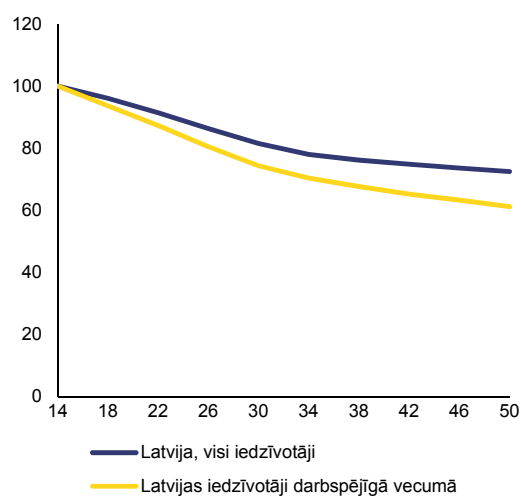
(⁴³) Kopējais auglības koeficients Latvijā ir 1,44 – zem ES vidējā rādītāja 1,58 2012. gadā. (Avots: Eurostat).

(⁴⁴) Par emigrāciju sk. M. Hazans (2013), "Emigration from Latvia: Recent trends and economic impact", ESAO publikācijā *Coping with Emigration in Baltic and East European Countries*, OECD Publishing, 96.-97. lpp.

(⁴⁵) Nodarbinātības līmenis svārstās no vairāk nekā 33 % cilvēkiem ar vismazāko invaliditāti līdz 4,5 % cilvēkiem ar smagu invaliditāti. (Avots: Pamatnostādnes sociālo pakalpojumu attīstībai 2014.-2020. gadam, 41. lpp.)

2013. gadā bija 7,3 %, bet kumulatīvais pieaugums pēdējos trīs gados sasniedza 10,5 %. Lielais pieaugums salīdzinājumā ar citām dalībvalstīm atspoguļo zināmu pielāgošanos pēc ievērojamā samazinājuma krīzes laikā, un to atbalsta arī ekonomikas izaugsme, kas ir spēcīgāka nekā citur.

2.3.2. diagramma. Iedzīvotāju skaita un darbaspējīgā vecumā esošo iedzīvotāju skaita attīstība 2014.–2050. g. (indekss 2014 = 100)

Avots: Eiropas Komisija

Jauniešu bezdarba un tā negatīvo ilgtermiņa seku novēršana ir būtiski svarīga, ņemot vērā nopietnās demogrāfiskās problēmas. Jauniešu bezdarba līmenis (⁴⁶) un tādu jauniešu skaits, kuri nav nodarbināti, neizglītojas vai nav iesaistīti apmācībā, ir samazinājies, taču joprojām ir salīdzinoši augsts. Vairāk nekā puse jauniešu, kuri nav nodarbināti, neizglītojas vai nav iesaistīti apmācībā, ir reģistrēti Nodarbinātības valsts aģentūrā. (⁴⁷) Kvalitatīvu mācekļa darba vietu piedāvājums ir nepietiekams. 2014. gadā ir pamazām sākti "Garantijas jauniešiem" pasākumi, bet ir vēl pārāk agri vērtēt, cik daudz kvalitatīvu piedāvājumu jaunieši ir saņēmuši četru mēnešu periodā. Kopumā informētība par "Garantiju jauniešiem" mērķa grupās ir zema. Latvija gatavo pasākumus, ar ko vērsīsies pie jauniešiem, kuri nav nodarbināti, neizglītojas vai nav iesaistīti apmācībā, kā arī nav reģistrēti Nodarbinātības

(⁴⁶) 2014. gada 3. ceturksnī sezonāli izlīdzinātais jauniešu bezdarba līmenis bija 20,3 %.

(⁴⁷) 2014. gada 2. ceturksnī 23 000 jauniešu nebija nodarbināti, neizglītojas vai nebija iesaistīti apmācībā, bet tikai 8700 bija reģistrēti Nodarbinātības valsts aģentūrā.

valsts aģentūrā. Šī ir jauna iniciatīva, un konkrēti pasākumi sāksies 2015. gada pavasarī.

Profesionālās orientācijas pakalpojumu sniegšana ir zemā līmenī⁽⁴⁸⁾ un ir sadrumstalota. Stimuli profesionālās orientācijas sniegšanā nav pielāgoti tam, lai sniegtie ieteikumi būtu saņēmēju interesēs. Šobrīd vispārizglītojošās skolas, kuras sniedz profesionālās orientācijas pakalpojumus, ir ļoti ieinteresētas paturēt skolēnus savā skolā. Varētu pastāvēt zināms risks, ka citas karjeras iespējas, piemēram, profesionālā izglītība un apmācība, varētu netikt pietiekami izskatītas.

Aktīvas darba tirgus politikas finansēšana un tvērums salīdzinājumā ar citām ES dalībvalstīm joprojām ir zems. 2012. gadā tikai uz 5,6 no 100 iedzīvotājiem, kuri vēlējas strādāt, attiecās aktīva darba tirgus politika⁽⁴⁹⁾, bet tikai uz 2 no 100 iedzīvotājiem, kuri vēlējas strādāt, attiecās apmācību programmas. Aktīvas darba tirgus politikas un pieaugušo bezdarbnieku apmācības finansējums⁽⁵⁰⁾ 2014. un 2015. gada tika samazināts straujāk nekā samazinājās bezdarbnieku skaits, bet lielākās pasākumu daļas izmaksas ir palielinājušās. Tādējādi paredzams, ka aktīvas darba tirgus politikas tvērums saglabāsies zemā līmenī.⁽⁵¹⁾ Aktīvas darba tirgus politikas kopuma liela daļa bija atvēlēta sabiedriskā darba programmai, tomēr no 2015. gada šī programma tiks samazināta.

Sociālās palīdzības saņēmēju iesaiste darba tirgū ir problemātiska, ņemot vērā nepietiekamo sadarbību starp sociālajiem un citiem dienestiem. Daudziem ilgtermiņa bezdarbniekiem ir slikta veselība, atkarības, zema motivācija un aprūpes saistības, kam nepieciešamas elastīgas un novatoriskas atbalsta programmas. Jauno ilgtermiņa bezdarbnieku aktivizācijas programmu paredzēts ieviest 2015. gadā, lielāku lomu atvēlot nevalstiskajām

organizācijām un pastiprinātai sadarbībai ar sociālajiem, veselības aprūpes un citiem dienestiem..

⁽⁴⁸⁾ 2013. gadā tikai 36 % iedzīvotāju bija saņēmuši profesionālās orientācijas pakalpojumus izglītības procesā (ES vidējais rādītājs ir 61%). (Eurobarometra speciālizdevums Nr. 417, 2014. gada jūnijs).

⁽⁴⁹⁾ Avots: Eurostat darba tirgus politikas dalībnieki no 100 cilvēkiem, kas vēlas strādāt (avots: EMPL GD).

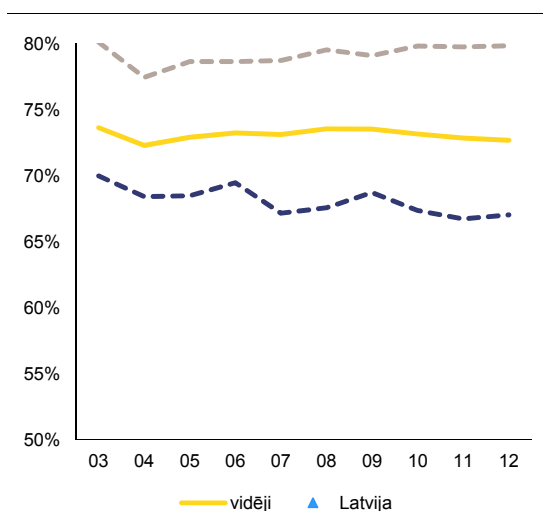
⁽⁵⁰⁾ Valsts līmeņa dati no Labklājības ministrijas 2015. gada janvārī.

⁽⁵¹⁾ Lai gan valsts avoti uzrāda lielāku aktīvas darba tirgus politikas tvērumu, balstoties uz reģistrēto bezdarbnieku skaitu, aktivizācijas atbalsts, ko definē kā darba tirgus politikas dalībniekus no 100 cilvēkiem, kuri vēlas strādāt (EUROSTAT), nav ievērojami mainījies.

2.4. VESELĪBAS APRŪPES SISTĒMA

Latvijas veselības aprūpes sistēmas problēma ir mazais valsts finansējums un lieli tiešie maksājumi, kurus iedzīvotāji maksā paši; tāpēc liela daļa iedzīvotāju nevar apmierināt savas veselības aprūpes vajadzības. Gan valsts veselības aprūpes izdevumi uz vienu iedzīvotāju, gan kopējie veselības aprūpes izdevumi ir vieni no mazākajiem ES (⁵²). Vienlaikus salīdzinoši maza veselības aprūpes izdevumu daļa ir atvēlēta sabiedrības veselības vajadzībām, piemēram, slimību profilakses programmām.

2.4.1. diagramma. Sabiedrības veselības izdevumi procentos no kopējiem veselības izdevumiem (ES vidējais rādītājs un 25., 75. procentiļi; LV)

Avots: PVO datu bāze "Health for All".

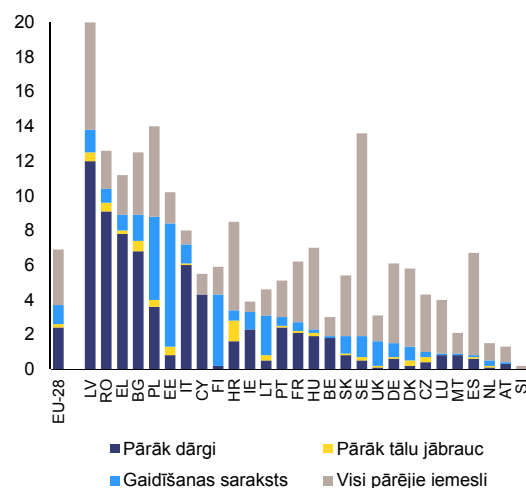
Izmaksu dēļ neapmierinātas veselības aprūpes vajadzības ir ievērojamākās ES dalībvalstu vidū. Turklāt bažas vieš samērā bieži kukuļošanas un neoficiālo maksājumu gadījumi, jo izmaksas jau ir ievērojams šķērslis taisnīgai veselības aprūpes pieejamībai. (⁵³) Galvenie iedzīvotāju veselības stāvokļa rādītāji (piemēram, paredzamais mūža ilgums) ir slikti, un darbspējīgā vecuma iedzīvotāju augstā mirstība pasliktina demogrāfiskās problēmas. Darbspējīgā vecuma (proti, no 20 līdz 64 gadiem) iedzīvotāju mirstības rādītājs ir otrais augstākais ES; tas ir iemesls

(⁵²) Pārskats par veselību: Eiropa 2014, http://ec.europa.eu/health/reports/docs/health_glance_2014_en.pdf

(⁵³) Eurobarometra speciālizdevums Nr. 374 par korupciju, 2014. gada februāris, ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_397_en.pdf.

Latvijas darbaspēka skaita kritumam par 3,9% 2012. gadā (aplēse). (⁵⁴)

2.4.2. diagramma. Iedzīvotāju norādītās neapmierinātās vajadzības pēc veselības pārbaudes iemeslu dalījuma

Avots: Eiropas Komisija.

2014. gadā tika piešķirti papildu līdzekļi, lai uzlabotu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību, tomēr maz ticams, ka tas radīs ievērojamus uzlabojumus. Papildu finansējums tika izmantots, lai nedaudz samazinātu pacienta iemaksas, samazinātu gaidīšanas laiku uz ārstu speciālistu konsultāciju, finansētu papildu onkoloģisko diagnostiku un laboratorijas izmeklējumus un palielinātu vismazāk atalgoto veselības aprūpes darbinieku algas (lielākoties pateicoties minimālās algas kāpumam). Veselības ministrija vēlas turpināt palielināt ambulatoro pakalpojumu finansējumu un samazināt līdzmaksājumus par zālēm un slimnīcas aprūpi. Tā vēlas arī palielināt rezidentūras vietu skaitu, īpaši laukos, nostiprināt ģimenes ārstu "norīkošanas" funkciju un ieviest e-veselības lietotnes. Tas atbilstu Padomes ieteikumam. Tātad 2014. gada oktobrī pieņemtā Sabiedrības veselības stratēģija 2014.–2020. gadam ir pasākums pareizajā virzienā.

Nav garantēts pienācīgs un stabils vidēja termiņa finansējums, ko izmantot, lai risinātu iepriekš minētās problēmas un paātrinātu veselības aprūpes sistēmas reformas.

(⁵⁴) Komisijas aprēķins, pamatojoties uz Eurostat mūža ilguma tabulu, 2012.

Neaizsargātām sabiedrības grupām veselības aprūpe ir pieejama ierobežota mērā. Nav pietiekami stabilas primārās aprūpes un nosūtījumu sistēmas; nav ieviestas klīniskās pamatnostādnes; gaidīšanas laiks uz ārstu speciālistu konsultācijām un vēža diagnostiku ir salīdzinoši ilgs; nav pietiekamu darba stimulu ģimenes ārstiem; trūkst slimību profilakses un veselības veicināšanas pasākumu; nav ieviesta darbaspēka veselības aprūpes stratēģija, lai risinātu tādas problēmas kā sabiedrības novecošana, darbaspēka nepietiekamība, mazas algas un prasmes. Vienlaikus ir iespējas uzlabot efektivitāti saistībā ar pacientu ievietošanu slimnīcā, piemēram, saistībā ar diagnozes grupu finansēšanas sistēmu slimnīcās un e-veselības lietotņu ieviešanu. Arī slimnīcu pārvaldības pārskatatbildība un pārredzamība raisa bažas. Infrastruktūras kartēšana, kas jāpaveic līdz 2015. gada jūlijam, varētu kalpot par pamatu visiem lēmumiem par struktūrfondu finansētiem infrastruktūras ieguldījumiem.

2.5. ENERĢĒTISKĀ NEATKARĪBA, ENERGOEFEKTIVĪTĀTE UN TRANSPORTA TĪKLI

Pēc vairākkārtējas kavēšanās 2015. gada 1. janvārī tika pilnībā atvērts elektroenerģijas mazumtirdzniecības tirgus. Patlaban elektroenerģiju tirgo divpadsmit operatori, tostarp četri – mājāsaimniecībām, un aptuveni 0,5 % mājāsaimniecību ir nomainījušas savu elektroenerģijas piegādātāju. Aizsargātie klienti (aptuveni 100 000) turpinās izmantot regulēto tarifu. Vairumtirdzniecības tirgū Latvijas un Lietuvas cenu zonā cenas joprojām vidēji ir augstākas un nestabilākas nekā Igaunijā, jo joprojām konstatējama pārvades pārslodze uz Igaunijas un Latvijas robežas un iespējama jaudas rezervēšana uz Lietuvas robežas ar Baltkrieviju. Pārvades sistēmas operatori sāk piedāvāt lielāku gada jaudu, šādi palielinot tirgus elastīgumu.

Paredzams, ka 2015. gada beigās tiks pabeigts Zviedrijas un Lietuvas starpsavienojums (elektropārvades kabelis) “Nordbalt”. Tas nozīmē, ka Latvijas un Lietuvas cenu zonā varētu piemērot Zviedrijas cenas, kas ir zemākas, un novērst pārslodzi Igaunijas un Latvijas savienojumā. Labvēlīga ietekme uz cenām varētu būt arī Lietuvas un Polijas savienojuma pabeigšanai 2016. gadā. 2015. gadā sāks būvēt Latvijas elektropārvades tīkla trešo starpsavienojumu ar Igauniju un elektropārvades tīklu savienojuma “Kurzemes loks” trešo posmu. Notiek darbs pie Baltijas valstu elektroenerģijas plūsmu sinhronizēšanas ar pārējo kontinentālās Eiropas tīkla daļu, un tas var prasīt lielus finanšu resursus.

Beidzās Latvijas “jaunā tirgus” izņēmuma termiņš gāzes tirgū, un daļēji ir pieņemti attiecīgie tiesību akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu pienākumus. Kā pirmais pasākums sekundārajos tiesību aktos ir jāiestrādā noteikumi par trešo personu piekļuvi pārvades sistēmai un Inčukalna gāzes krātuvei. Valsts regulatoram būs jāatbalsta priekšlikumi par trešo personu piekļuves noteikumiem un saistītajiem tarifiem. No trešo personu piekļuves noteikumiem daļēji būs atkarīgs, ciklā Klaipēdas LNG (sašķidrinātās dabasgāzes) terminālim var būt reģionāla nozīme. Joprojām saglabājas Latvijas “izolētā tirgus” izņēmums, tādējādi līdz 2017. gada aprīlim būs jāpabeidz pārvades sistēmu operatoru nodalīšana. Tas padarīs pašreizējo monopola tipa pārvades un sadales infrastruktūru pieejamu potenciālām jaunām piegādēm. 2015. gadā iestādēm būs jāpabeidz

gāzes tirgus atvēršanai nepieciešamie tiesību akti, lai uzņēmums “Latvijas Gāze” no 2016. gada varētu sākt pakāpenisku nodalīšanu. Vienlaikus ir jāvienojas par jautājumiem saistībā ar Inčukalna gāzes krātuves infrastruktūras īpašumtiesībām un turpmāko krātuves pārvaldību.

Latvija ir aizkavējusies ar energoefektivitātes likuma pieņemšanu un ES energoefektivitātes pienākuma shēmas īstenošanu. ⁽⁵⁵⁾ Ir maz skaidrības un ievērojama kavēšanās ar ierosinātā valsts energoefektivitātes fonda izveidi, kas paredzēts, lai finansētu ēku renovāciju. Tāpat vēl jāizstrādā energopakalpojumu tirgus un energopakalpojumu uzņēmumu projekti, kā noteikts Direktīvā 2012/27/ES. Attiecībā uz atjaunojamo energoresursu izmantošanas atbalstu ieilgušās neskaidrības ar atjaunojamo energoresursu izmantošanas atbalsta shēmas moratoriju negatīvi ietekmē ieguldījumu lēmumus šajā sektorā un var ietekmēt izredzes līdz 2020. gadam izpildīt valsts atjaunojamo energoresursu izmantošanas atbalsta mērķi (40 %). Vienlaikus atjaunojamo energoresursu izmantošanas atbalsta shēmas atsaiste no subsīdijām fosilā kurināmā koģenerācijas stacijām un saskaņošana ar jaunajiem valsts atbalsta noteikumiem varētu gan ievērojami samazināt shēmas izmaksas, gan palielināt apgādes drošību, izmantojot ieguldījumus papildu atjaunojamo energoresursu izmantošanas atbalsta jaudā siltumapgādes sektorā.

Energoefektivitāti varētu uzlabot atkārtotas izmantošanas un pārstrādes palielināšana. Tomēr joprojām ir vajadzīgi ievērojami ieguldījumi infrastruktūrā, tirgus instrumentu uzlabojumi (lielāka ražotāju atbildība, tāda nodokļu sistēma, kas veicina ieguldījumus atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas hierarhijai) un tiesiskā regulējuma uzlabojumi, lai nodrošinātu konkrētu atkritumu plūsmu atsevišķu savākšanu un uzlabotu pārstrādes rādītājus, ieskaitot bioloģiski noārdāmos atkritumus (kompostēšana). Lai gan Latvijā joprojām tiek radīts mazāk sadzīves atkritumu nekā vidēji ES ⁽⁵⁶⁾, sadzīves atkritumu galvenais apstrādes risinājums joprojām ir apglabāšana poligonos ⁽⁵⁷⁾. Maz ticams, ka Latvija

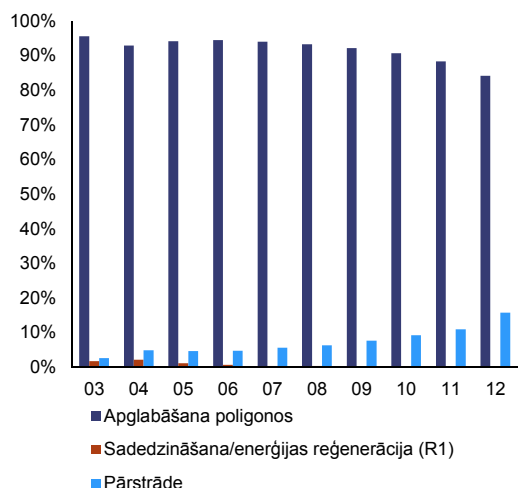
⁽⁵⁵⁾ Lai transponētu Direktīvu 2012/27/ES.

⁽⁵⁶⁾ 301 kg gadā uz iedzīvotāju salīdzinājumā ar vidēji aptuveni 487 kg 2012. gadā, Eurostat dati.

⁽⁵⁷⁾ 84 % sadzīves atkritumu, kas tika apglabāti poligonos, pret ES vidējo rādītāju – 33 %; tikai 12 % tika pārstrādāti un

sasniegs 2020. gada mērķi par otrreizējo pārstrādi (50 %) un 2020. gada mērķus par bioloģiski noārdāmo atkritumu novirzīšanu no poligoniem (65 %).

2.5.1. diagramma. **Atkritumu apstrādes metodes**

Avots: Eiropas Komisija.

Latvijas energointensitātes rādītājs ir vairāk nekā divtik liels salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju, proti, 328,6 pret 143,2 kg naftas ekvivalenta uz EUR 1000 (2013. gada dati). Arī siltumnīcefekta gāzu intensitāte 0,49 (Gg uz miljonu euro no IKP) bija lielāka nekā ES vidējais rādītājs (0,35), un Latvijai ir viens no lielākajiem energoresursu tirdzniecības bilances deficītiem (gāze un nafta) ⁽⁵⁸⁾; tas padara ekonomiku un mājāsaimniecības atkarīgas no pasaules energoresursu cenām. Dzīvojamo ēku sektors patērē 34 % no kopējā enerģijas patēriņa. Latvija ir panākusi nelielu progresu, modernizējot centralizētās siltumapgādes tīklus un uzlabojot energoefektivitāti daudzdzīvokļu mājās, kā arī publiskajās un rūpnieciskajās ēkās. Tomēr joprojām vēl ir lielas iespējas ietaupīt enerģiju; tikai aptuveni 2 % daudzdzīvokļu dzīvojamo māju ir nodrošināta siltumizolācija ⁽⁵⁹⁾. Latvija plāno

4 % – kompostēti (ES vidējais rādītājs: 27 % un 14 %), Eurostat dati.

⁽⁵⁸⁾ Enerģijas produktu tirdzniecības deficīts Latvijā ir 5,2 % no IKP (ievērojami lielāks nekā ES vidējais rādītājs – 3,1 %).

⁽⁵⁹⁾ Lai veicinātu energoefektivitāti publiskajās un rūpnieciskajās ēkās, 2014.–2020. gadā tika piešķirts ERAF

izmantojot visus emisiju kvotu tirdzniecības sistēmas izsoļu ieņēmumus ar klimatu un enerģiju saistītām vajadzībām.

Transports ir lielākais siltumnīcefekta gāzu emittents Latvijā, kas 2012. gadā radīja 26 % no kopējām emisijām. Autoparkā dominē lietoti automobiļi, savukārt jaunajiem automobiļiem 2013. gadā bija lielākās CO₂ emisijas uz km Eiropas Savienībā. Joprojām tiek izmantota PVN atskaitīšanas priekšrocība uzņēmumu vieglajiem automobiļiem gan attiecībā uz pirkšanas cenu, gan ekspluatācijas izmaksām, tostarp degvielu. Kopumā šķiet, ka ieviestie pasākumi nav pietiekami, lai ievērojami uzlabotu transporta sektora energoefektivitāti. 2014.–2020. gada struktūrfondu finansējums veicinās transporta, īpaši sabiedriskā transporta, kas rada mazas oglekļa dioksīda emisijas, attīstību, elektrotransportlīdzekļu uzlādes sistēmu un dzelzceļa tīkla elektrifikācijas attīstību, kas ievērojami samazinās CO₂ emisijas. ⁽⁶⁰⁾

Neliels progress ir panākts Eiropas standarta sliežu platuma infrastruktūras projektā “Rail Baltic”. 2014. gadā tika panākta politiska vienošanās starp trijām Baltijas valstīm un Rīgā tika nodibināts kopuzņēmums. Projektu finansē, izmantojot Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu.

2014. gadā aptuveni 45 % autotransporta infrastruktūras bija sliktā vai ļoti sliktā stāvoklī. Ceļu satiksmes negadījumos bojā gājušo skaits uz 1 miljonu iedzīvotāju joprojām ir viens no augstākajiem ES (provizoriski – 2014. gadā 102 salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju – 50). 2014.–2020. gada ceļu finansēšanas programma galvenokārt balstās uz ES finansējumu, tāpēc Latvijai būs jāizstrādā ekonomiski dzīvostpējīgs ilgtermiņa finansēšanas mehānisms ar papildu valsts ieguldījumu, ieskaitot publiskā un privātā sektora partnerības.

finansējums EUR 247 miljoni; EUR 31 miljons pašvaldību ēkām, EUR 32,6 miljoni apstrādes rūpniecības sektoram, EUR 53 miljoni, lai veicinātu energoefektivitāti un vietējo AEA izmantošanu centralizētajā siltumapgādē.

⁽⁶⁰⁾ 2014.–2020. gadā ESIF ieguldījumi videi nekaitīgā sabiedriskajā transportā – EUR 108,5 miljoni, elektrotransportlīdzekļu uzlādes sistēmās – EUR 7 miljoni un TEN-T dzelzceļa attīstībā – EUR 454 miljoni.

Saskaņā ar Pasaules Bankas 2014. gada pētījumu par triju galveno Latvijas ostu darbības rezultātiem šā sektora konkurētspēju varētu izlabot, izmantojot labāku izmaksu un ieņēmumu pārvaldību, efektīvāku zemes apsaimniekošanu, labākus pievedceļus un piegādes ķēdes darbību. Tomēr iestādes nav pieņēmušas nekādus būtiskus pasākumus šajā sakarā.

Viens no galvenajiem izaugsmes faktoriem ir modernas savienjošas infrastruktūras pieejamība. Latvija ir vienā no pēdējām vietām Eiropas Savienībā, ņemot vērā mājsaimniecību platjoslas piekļuvi lauku rajonos (41,4 % pret ES vidējo rādītāju – 89,8 %); tomēr 92 % mājsaimniecību ir nākamās paaudzes piekļuve (savienojumi ar lejuplādes ātrumu vairāk nekā 30 Mbps). ⁽⁶¹⁾

⁽⁶¹⁾ Digitālās programmas rezultātu apkopojums (2014),
ec.europa.eu/digital-agenda/en/digital-agenda-scoreboard

2.6. VALSTS PĀRVALDES REFORMAS

Lai gan problēmas saglabājas, aizvadītajā gadā ir uzlabojusies tiesu sistēmas efektivitāte un kvalitāte. Joprojām nav īstenoti grozījumi civilprocesa likumā un administratīvā procesa likumā, kas vajadzīgi, lai paātrinātu lietu izskatīšanu. Tas palīdzētu nodrošināt maksātspējas likuma pareizu īstenošanu (maksātspējas administratoru pārskatbildība). Vēl nav īstenota arī vispusīga cilvēkresursu politika saistībā ar tiesnešu profesionālo novērtēšanu un vēl ir iespējas nostiprināt Tieslietu padomes un tiesu priekšsēdētāju nozīmi tiesu iestāžu reformu īstenošanā. Attiecībā uz šķīrējtiesu⁽⁶²⁾ un mediācijas reformu ir bijis ievērojams progress⁽⁶³⁾.

Paredzams, ka ar grozīto maksātspējas likumu, kas stāsies spēkā 2015. gada martā, samazināsies maksātspējas tiesvedības procesu ilgums. Laiks, kas nepieciešams, lai izskatītu un pabeigtu administratīvās lietas, civillietas un komerclietas⁽⁶⁴⁾, ir saīsinājies, un administratīvo lietu pabeigšanas koeficients joprojām ir augsts⁽⁶⁵⁾. Tomēr salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir pasliktinājies civillietu un komerclietu pabeigšanas koeficients⁽⁶⁶⁾ pirmās instances tiesās, un pieaudzis neiztiesāto lietu skaits. Lai risinātu problēmu, lietas ir vienlīdzīgāk pārdalītas starp tiesām. 2014.–2020. gada periodā tiks piešķirts Eiropas Sociālā fonda finansējums, kas paredzēts, lai paaugstinātu tiesu un tiesu iestāžu darbinieku kompetenci.

Būtiski svarīgs faktors ir valsts uzņēmumu pārvaldes reforma. 2013. gada jūnija Eurogrupas saistību vēstulē tika solīts, ka reforma būs stājusies spēkā 2014. gada sākumā saistībā ar Latvijas pievienošanas eurozonai (pēc ilgas kavēšanās ES un SVF finanšu atbalsta programmas (2009–2012)

darbības laikā). Lai izpildītu ESAO pievienošanās prasības, 2014. gada 16. oktobrī galīgajā lasījumā tika pieņemts likums. Vēl joprojām ir jāveic faktiskā īstenošana, tostarp nepieciešamo sekundāro tiesību aktu un noteikumu pieņemšana, kas vajadzīgi, lai izveidotu valsts uzņēmumu centralizētās pārvaldības institūciju Valsts kancelejas paspārnē. Neraugoties uz jaunu Ministru kabineta rīkojumu, ir šaubas par to, vai pārstāvju iecelšana valsts uzņēmumu padomēs vai valdēs ir pasargāta no politiskas iejaukšanās.

2014. gadā Saeimā tika iesniegts jauns Valsts civildienesta likums, kurā definēti vienoti standarti saistībā ar ierēdņu pieņemšanu darbā valsts sektorā, karjeras attīstību, novērtējumu, motivāciju un mācībām. Tomēr uz pašvaldībām tas neattieksies un pret pārmaiņām var būt ievērojama pretestība Saeimā. Pozitīvi ir tas, ka no 2015. gada septembra sāksies centralizēta augstāko valsts ierēdņu atlase un no 2015. gada beigām tiks īstenota saskaņota tādu mācību stratēģija, kas paredzētas valsts ierēdņiem un tiesībaizsardzības iestāžu darbiniekiem.

Nepietiekamā alga, ņemot vērā atbildību un privātā sektora algas, izraisa darbinieku lielu rotāciju. Šķiet, ka valsts sektora kvalificēto darbinieku, īpaši augstākajos amatos, atalgojuma līmenis ir zems, tādējādi apdraudot iespējas modernizēt valsts pārvaldi un uzlabot tās kapacitāti. Šajā sakarā uzdevums būs saglabāt darbā talantīgus un labi apmācītus valsts ierēdņus pēc ES prezidentūras beigām.

Konkurences padome ir ierosinājusi grozījumus Konkurences likumā, lai palielinātu savu institucionālo un finansiālo neatkarību. Grozījumi varētu nostiprināt padomes spēju, kas vajadzīga, lai efektīvi apkarotu pret konkurenci vērstu rīcību, tostarp valsts uzņēmumos, un lai veidotu iestādes neatkarīgu budžetu līdzīgi citiem regulatoriem (finanšu, sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem). Uzraugošā ministrija⁽⁶⁷⁾ līdz šim ir noraidījusi lielākas institucionālās neatkarības principu; tā vairāk atbalsta lielāku finansiālo neatkarību (piemēram, ļaujot padomei paturēt atsevišķas tās iekasētās maksas, piemēram, par apvienošanu). Tomēr tas nekliedē bažas, kas tika

⁽⁶²⁾ Šķīrējtiesu likums stājās spēkā 2015. gada janvārī; ar to paredzēti stingrāki noteikumi par šķīrējtiesas izveidošanu un šķīrējtiesnešu kvalifikācijas prasībām. 2014. gadā Uzņēmumu reģistrā joprojām bija reģistrētas vairāk nekā 100 šķīrējtiesas.

⁽⁶³⁾ Mediācijas likums stājās spēkā 2014. gada jūnijā.

⁽⁶⁴⁾ Administratīvās lietas – no 302 dienām 2012. gadā līdz 202 dienām 2013. gadā. Civillietas un komerclietas – laiks ir nedaudz saīsinājies līdz 245 dienām (2013. gads). Avots: 2015. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

⁽⁶⁵⁾ Administratīvo lietu pabeigšanas koeficients pirmās instances tiesās 2013. gadā bija 160,1 %. Avots: 2015. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

⁽⁶⁶⁾ 2012. gadā tas bija 111,2 % savukārt 2013. gadā – tikai 94 %. Avots: 2015. gada ES rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

⁽⁶⁷⁾ Konkurences padome ir izveidota kā valdības aģentūra Ekonomikas ministrijas uzraudzībā un iesniedz ceturkšņa ziņojumus par darbību un izdevumiem.

paustas Latvijai adresētajā ieteikumā, par Konkurences padomes efektīvu un objektīvu darbu. Konkrēti – institucionālās neatkarības trūkums var ietekmēt padomes darba kvalitāti un mērogu, ieskaitot iespējamu politisku iejaukšanos pret konkurenci vērstu darbību izmeklēšanā un neobjektīvu valsts un pašvaldību uzņēmumu uzraudzību.

Iekšēja spriedze ir destabilizējusi Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja darbu.

Korupcijas novēršanas un apkarošanas vadlīniju termiņš beidzās 2013. gadā, un tās nav atjaunotas. Biroja izmeklēšanas bija veltītas publiskajam iepirkumam būvniecībā un veselības aprūpē, kas ir korupcijas riska visvairāk apdraudētie sektori. ⁽⁶⁸⁾

Interesu konflikta novēršanas sistēma valsts amatpersonu darbībā ir sarežģīta un neelastīga,

un priekšroka tiek dota formālai atbilstībai, nevis atsevišķo gadījumu izvērtēšanai. ⁽⁶⁹⁾ Ir pieņemts normatīvs grozījums, lai nostiprinātu turpmāko rīcību saistībā ar Valsts kontroles konstatējumiem. ⁽⁷⁰⁾ Saskaņā ar Pasaules Bankas 2013. gada pārvaldības rādītājiem Latvija korupcijas kontroles ziņā ir ierindojusies 21. vietā ES dalībvalstu vidū.

⁽⁶⁸⁾ 2014. gada ES pretkorupcijas ziņojums, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/anti-corruption-report/docs/2014_acr_latvia_chapter_en.pdf

⁽⁶⁹⁾ Eiropas Padomes Pretkorupcijas starpvalstu grupa (GRECO), [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4\(2012\)3_Latvia_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/GrecoEval4(2012)3_Latvia_EN.pdf)

⁽⁷⁰⁾ Grozījumi Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likumā, 2014. gada 13. marts, <http://likumi.lv/doc.php?id=265303>

A PIELIKUMS

PĀRSKATA TABULA

2014. gada saistības	Kopsavilkuma novērtējums ⁽⁷¹⁾
<p>1. KVAI. Saglabāt stabilu fiskālo stāvokli 2014. gadā un, sākot no 2015. gada, stiprināt budžeta stratēģiju, nodrošinot, ka novirze no vidēja termiņa mērķa atspoguļo vienīgi sistēmiskās pensiju reformas ietekmi. Turpināt centienus, lai vēl vairāk samazinātu nodokļu slogu zemu atalgotiem darba ņēmējiem, ņemot vērā pāreju uz izaugsmei labvēlīgākiem īpašuma un vides nodokļiem un uzlabojot nodokļu saistību izpildi un nodokļu iekasēšanu.</p>	<p>Latvija ir panākusi nelielu progresu, ievērojot Padomes ieteikuma 1. KVAI (šajā vispārējā 1. KVAI novērtējumā nav iekļauts novērtējums par atbilstību Stabilitātes un izaugsmes paktam).</p> <ul style="list-style-type: none"> Neliels progress, samazinot nodokļu uzlikšanu darbaspēkam, taču pasākumi varētu būt mērķtiecīgāki un paredzēti zemu atalgotiem darba ņēmējiem. Ierobežots progress nodokļu novirzīšanā uz citām nodokļu bāzēm un vides nodokļiem. Lauksaimniecībā izmantotās degvielas subsīdija tika ierobežota; Latvijai joprojām ir lielas iespējas palielināt ieņēmumus no vides un īpašuma nodokļiem. Neliels progress nodokļu saistību izpildes uzlabošanā un ēnu ekonomikas apkaršanā.
<p>2. KVAI. Paātrināt augstākās izglītības reformas īstenošanu, jo īpaši izveidojot neatkarīgu akreditācijas aģentūru un tādu finansēšanas modeli, kas stimulē kvalitāti.</p> <p>Sniegt profesionālo orientāciju visos izglītības līmeņos, uzlabot profesionālās izglītības un apmācības kvalitāti, tostarp stiprinot mācekļa darbu, un gūt panākumus jauniešu nodarbināmībā, tostarp īstenojot pasākumus to jauniešu iesaistīšanai, kuri nav nodarbināti, ne iesaistīti izglītībā vai apmācībā un nav reģistrējušies Nodarbinātības valsts aģentūrā.</p> <p>Veikt pasākumus integrētākai un visaptverošākai pētniecības sistēmai, tostarp koncentrējot finansējumu starptautiski konkurētspējīgām</p>	<p>Latvija ir panākusi nelielu progresu, ievērojot Padomes ieteikuma 2. KVAI.</p> <ul style="list-style-type: none"> Neliels progress, īstenojot augstākās izglītības reformas: veikti pasākumi, lai izveidotu starptautiski sertificētu akreditācijas sistēmu un ieviestu jaunu finansēšanas modeli, kas veicina kvalitāti. Neliels progress profesionālās izglītības un apmācības un tās mācekļa darba sastāvdaļas kvalitātes uzlabošanā. Notiek profesionālās izglītības un apmācības mācību programmu reforma, un ir veikti daži pasākumi, lai nostiprinātu profesionālās izglītības un apmācības pārvaldību, palielinātu darba devēju lomu un paplašinātu piedāvājumu

⁽⁷¹⁾ Lai novērtētu progresu, kas panākts Padomes ieteikuma 2014. gada KVAI īstenošanā, tiek izmantotas šādas kategorijas. Nav progresa: dalībvalsts nav nedz paziņojusi par pasākumiem, nedz pieņēmusi pasākumus, lai ņemtu vērā KVAI. Šo kategoriju piemēro arī tad, ja dalībvalsts ir uzdevusi pētījumu grupai novērtēt iespējamus pasākumus. Ierobežots progress: dalībvalsts ir paziņojusi par dažiem pasākumiem, lai ņemtu vērā KVAI, bet šie pasākumi šķiet nepietiekami un/vai to pieņemšana/īstenošana ir apdraudēta. Neliels progress: dalībvalsts ir paziņojusi par pasākumiem vai pieņēmusi pasākumus, lai ņemtu vērā KVAI. Šie pasākumi ir daudzsoļi, bet ne visi no šiem pasākumiem jau ir īstenoti, un to īstenošana visos gadījumos vēl nav droši zināma. Ievērojams progress: dalībvalsts ir pieņēmusi pasākumus, no kuriem lielākā daļa ir īstenota. Šie pasākumi sevišķi palīdz īstenot KVAI. Pilnībā ņemts vērā: dalībvalsts ir pieņēmusi un īstenojusi pasākumus, kas atbilstīgi ņem vērā KVAI.

<p>pētniecības iestādēm.</p>	<p>saistībā ar mācīšanos darbavietā.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neliels progress, uzlabojot jauniešu nodarbināmību, jo sāka lielākā daļa shēmas “Garantija jauniešiem” pasākumu. Tiek veikti sagatavošanas darbi, lai īstenotu projektu, kas paredzēts tiem jauniešiem, kuri nav nodarbināti, neizglītojas vai nav iesaistīti apmācībā. • Ierobežots progress, sniedzot profesionālo orientāciju: profesionālās orientācijas uzlabošanas plāni ir sākumposmā. • Neliels progress, ieviešot valsts pētniecības organizāciju un pētniecības finansēšanas sistēmas reformas. Valdība ir ierosinājusi plānus konsolidēt pētniecības bāzi un reformēt pētniecības organizāciju finansējumu. Tomēr jāskatās, kā šī reforma tiks īstenota, un tai nepieciešami pienācīgi resursi.
<p>3. KVAI. Turpināt reformēt sociālo palīdzību un tās finansēšanu, lai nodrošinātu, ka tā attiecas uz lielāku iedzīvotāju skaitu, nodrošinātu pabalstu adekvātumu, pastiprinātus aktivizēšanas pasākumus un mērķtiecīgus sociālos pakalpojumus.</p> <p>Palielināt aktīvās darba tirgus politikas mērogu.</p> <p>Uzlabot veselības aprūpes sistēmas izmaksu lietderību, kvalitāti un pieejamību.</p>	<p>Latvija ir panākusi ierobežotu progresu, ievērojot Padomes ieteikuma 3. KVAI.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ierobežots sociālās palīdzības reformas progress. Tika sagatavoti vairāki pētījumi un politikas dokumenti, taču īstenošana ir neskaidra. • Ierobežots progress mērķtiecīgu sociālo pakalpojumu aktivizēšanā un sniegšanā. Jāsāk jauna programma, lai novērstu ilgtermiņa bezdarbu. • Ierobežots progress, palielinot aktīvās darba tirgus politikas mērogu un efektivitāti: piemēram, aktīvajā darba tirgus politikā iesaistīto dalībnieku skaits un finansējums 2015. gadā samazināsies salīdzinājumā ar 2014. gadu. • Ierobežots progress, uzlabojot veselības aprūpes sistēmas izmaksu lietderību, kvalitāti un pieejamību. Kopumā veselības aprūpes sektoram viennozīmīgi ir atvēlēts pārāk mazs finansējums, kas negatīvi ietekmē neaizsargāto sabiedrības grupu piekļuvi veselības aprūpei.

<p>4. KVAI. Paātrināt gāzes un elektroenerģijas starpsavienojumu ar kaimiņu dalībvalstīm attīstību, lai dažādotu enerģijas avotus un veicinātu konkurenci Baltijas enerģijas tirgu labākas integrācijas rezultātā.</p> <p>Turpināt centienus, lai vēl vairāk palielinātu transporta, ēku un apkures sistēmu energoefektivitāti.</p>	<p>Latvija ir panākusi nelielu progresu, ievērojot Padomes ieteikuma 4. KVAI.</p> <ul style="list-style-type: none"> Neliels progress, veicinot konkurenci gāzes un elektroenerģijas tirgū: elektroenerģijas mazumtirdzniecības tirgus pilnīga atvēršana no 2015. gada janvāra un pirmie soļi, virzoties uz pilnīgu gāzes tirgus atvēršanu līdz 2017. gadam (regulēta trešo personu piekļuve infrastruktūrai). Pateicoties Klaipēdas LNG termināļa un divu jauno reģionālo elektroenerģijas starpsavienojumu pabeigšanai 2015. un 2016. gadā, nostiprināsies Baltijas reģionālais enerģijas tirgus un energoapgāde kļūs diversificētāka. Neliels progress panākts ar energoefektivitātes likuma pieņemšanu un energoefektivitātes pienākuma shēmas ieviešanu, lai transponētu Direktīvu 2012/27/ES; joprojām nav skaidrības par turpmāko atjaunojamo energoresursu atbalsta sistēmu. Neliels progress, uzlabojot energoefektivitāti ēkās, taču ierobežoti centieni samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas transporta sektorā (piemēram, 2013. gadā Latvijas vidējās jaunu vieglo automobiļu CO2 emisijas bija lielākās ES).
<p>5. KVAI. Pabeigt tiesu iestāžu reformas, tostarp sāktās reformas maksātnespējas, šķīrējtiesu un mediācijas jomā, lai nodrošinātu uzņēmējdarbībai un patērētājiem labvēlīgāku tiesisko vidi.</p> <p>Pastiprināt valsts pārvaldes reformas, tostarp īstenojot valsts uzņēmumu pārvaldības reformu un palielinot Konkurences padomes institucionālo un finansiālo neatkarību.</p>	<p>Latvija ir panākusi nelielu progresu, ievērojot Padomes ieteikuma 5. KVAI.</p> <ul style="list-style-type: none"> Ievērojams progress, uzlabojot mediācijas un arbitražas regulējumu. Tomēr joprojām jāīsteno tiesu iestāžu reformas, tostarp grozījumi civilt kodeksā un administratīvajā kodeksā un vispusīga cilvēkresursu politika. Neliels progress, uzlabojot maksātnespējas regulējumu; tomēr jāpabeidz darbs pie sekundārajiem tiesību aktiem un turpmākas maksātnespējas administratoru pārskatatbildības jomā. Ierobežots progress, īstenojot valsts pārvaldes reformas, izveidojot ticamu un depolitized valsts uzņēmumu pārvaldības sistēmu un nostiprinot Konkurences padomes

	institucionālo un finansiālo neatkarību.
Eiropa 2020 (valsts mērķi un progress)	
Mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas mērķis: 13,4 %	Mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas rādītājs 2013. gadā bija 9,8 %. Meitenēm ir labāki rezultāti nekā zēniem: 2013. gadā 5,8 % pret 13,6 %.
Terciārās izglītības mērķis: 34–36 %	Terciārās izglītības iegūšanas līmenis 2013. gadā bija 40,7 %. Sievietēm ir labāki rezultāti nekā vīriešiem: 2013. gadā 53,1 % pret 28,3 %.
Pētniecības un izstrādes mērķis: 1,5 % no IKP	Latvija joprojām ir ļoti tālu no tā, lai sasniegtu savu pētniecības un izstrādes mērķi, un pēdējos gados pašreizējais līmenis (aptuveni 0,60 % no IKP) nav uzlabojies. Latvijai būs jādomā par jauniem stimuliem un jāpiešķir lielāks finansējums, lai sasniegtu savu stratēģijas “Eiropa 2020” mērķi.
Valsts siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas: 17 % 2020. gadā salīdzinājumā ar 2005. gadu (ETS neaptvertajos sektoros)	Saskaņā ar jaunākajām valsts prognozēm paredzams, ka Latvija 2020. gadā palielinās ar ETS nesaistītās emisijas par 18 %, tāpēc mērķis, iespējams, netiks izpildīts par 1 procentpunktu.
2020. gada atjaunojamo energoresursu mērķis: 40 % Atjaunojamo energoresursu īpatsvars visos transporta veidos: 10 %	Atjaunojamo energoresursu avotu (AEA) īpatsvars galīgajā enerģijas patēriņā 2013. gadā: 36,5 % (aplēse) Ņemot vērā AEA īpatsvaru transportā (3,1 % 2012. gadā) un ierobežotos pasākumus AEA īpatsvara palielināšanai, saistošais 10 % AEA mērķis var būt nesasniedzams.
Energoefektivitātes mērķis: enerģijas patēriņa absolūtais līmenis 2020. gadā: primārās enerģijas patēriņš 5,37 Mtoe; enerģijas galapatēriņš 4,47 Mtoe	Enerģijas patēriņa līmenis 2012. gadā: primārās enerģijas patēriņš 4,4 Mtoe; enerģijas galapatēriņš 4,0 Mtoe
Nodarbinātības līmeņa mērķis, kas noteikts 2012. gada VRP: 73 %	Nodarbinātības līmenis – aptuveni 70 % 2014. gadā. Latvija ir uz pareizā ceļa, lai sasniegtu savu stratēģijas “Eiropa 2020” mērķi.

<p>Samazināt to iedzīvotāju skaitu, kam draud nabadzība un/vai kas dzīvo māsaimniecībās, kurās neviena persona nestrādā: - 121 000</p>	<p>To cilvēku skaita samazinājums no 1000, kam draud nabadzība un/vai kas dzīvo māsaimniecībās, kurās neviena persona nestrādā, 2013. gadā bija -140. Latvija ir sasniegusi savu mērķi attiecībā uz nabadzības samazināšanu; galvenais uzdevums būs novērst nabadzības riska līmeņa palielināšanos, ekonomikai augot.</p>
--	---

B TABULA

STANDARTA TABULAS

B.1. tabula. **Makroekonomiskie rādītāji**

	1996- 2000	2001- 2005	2006- 2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Pamatrādītāji									
IKP pieaugums	5,0	8,4	0,2	5,0	4,8	4,2	2,6	2,9	3,6
Kopprodukta starpība ¹	n.p.	1,6	0,3	-6,2	-2,0	0,5	1,1	1,4	1,8
SPCI (gada izmaiņas %)	n.p.	4,1	6,8	4,2	2,3	0,0	0,7	0,9	1,9
Iekšējais pieprasījums (gada izmaiņas %) ²	5,3	9,8	-0,8	10,5	2,4	2,2	2,3	3,4	4,0
Bezdarba līmenis (% no darbaspēka) ³	15,6	11,9	11,6	16,2	15,0	11,9	11,0	10,2	9,2
Bruto pamatkapitāla veidošana (% no IKP)	21,7	27,3	28,8	22,1	25,2	23,3	22,9	22,7	22,8
Bruto nacionālie ietaupījumi (% no IKP)	14,3	20,8	21,5	21,2	22,5	21,5	20,6	20,3	20,0
Vispārējā valdība (% no IKP)									
Neto aizdevumi (+) vai neto aizņēmumi (-)	-1,1	-1,4	-4,5	-3,4	-0,8	-0,9	-1,5	-1,1	-1,0
Bruto parāds	11,5	13,4	24,0	42,7	40,9	38,2	40,4	36,5	35,5
Neto finanšu aktīvi	9,0	8,0	-1,8	-14,8	-11,6	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
Kopējie ieņēmumi	36,5	33,0	34,5	35,5	35,8	34,8	34,2	33,5	32,8
Kopējie izdevumi	37,6	34,4	38,9	38,9	36,6	35,7	35,7	34,6	33,8
<i>no kuriem: procenti</i>	0,9	0,7	0,9	1,8	1,7	1,5	1,4	1,3	1,2
Sabiedrības (% no IKP)									
Neto aizdevumi (+) vai neto aizņēmumi (-)	-3,5	-5,6	-0,7	9,1	7,1	6,5	7,3	6,5	6,0
Neto finanšu aktīvi; nefinanšu sabiedrības	-49,3	-85,4	-89,5	-103,8	-84,8	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
Neto finanšu aktīvi; finanšu sabiedrības	-4,6	-1,0	3,2	11,3	3,2	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
Bruto kapitāla veidošana	18,0	24,3	20,0	16,1	17,7	18,0	16,1	16,1	16,3
Bruto darbības rezultāts	24,9	32,3	28,1	32,4	32,5	31,9	29,1	28,5	28,5
Mājsaimniecības un MABO (% no IKP)									
Neto aizdevumi (+) vai neto aizņēmumi (-)	-3,0	-2,1	-2,2	-6,6	-6,8	-5,4	-5,4	-5,6	-5,6
Neto finanšu aktīvi	28,7	34,6	10,5	14,9	23,6	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
Bruto darba alga	34,8	33,6	39,2	34,8	35,0	37,3	38,0	38,1	37,9
Neto īpašuma ienākums	8,6	11,1	5,6	5,0	3,9	4,4	3,5	2,9	2,8
Saņemtie kārtējie pārvedumi	16,0	17,4	17,8	17,8	17,3	17,0	16,6	16,7	16,7
Bruto ietaupījumi	-0,9	1,4	3,1	-3,2	-3,3	-2,4	-2,2	-2,3	-2,1
Pārējā pasaule (% no IKP)									
Neto aizdevumi (+) vai neto aizņēmumi (-)	-7,6	-9,2	-7,3	-1,0	-0,5	0,2	0,4	-0,2	-0,6
Neto finanšu aktīvi	17,3	44,6	78,8	94,6	71,5	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
Preču un pakalpojumu neto eksports	-9,6	-12,6	-11,1	-5,0	-4,4	-3,2	-2,9	-3,1	-3,5
Neto primārie ienākumi no pārējās pasaules	0,2	-0,6	0,3	0,0	-0,7	-0,4	-0,4	-0,5	-0,6
Neto kapitāla darījumi	0,2	0,7	1,7	2,1	3,0	2,5	2,8	2,4	2,3
Tirgojamo preču nozare	52,9	51,0	44,1	46,4	45,1	44,1	n.p.	n.p.	n.p.
Netirgojamo preču nozare	35,7	37,7	44,0	41,3	42,1	42,9	n.p.	n.p.	n.p.
<i>no kurās: celtniecības un būvniecības nozare</i>	4,8	5,3	7,0	4,7	5,3	5,5	n.p.	n.p.	n.p.

Piezīmes

¹ Kopprodukta starpību veido starpība starp faktisko un potenciālo iekšzemes kopproduktu pie 2005. gada tirgus cenām.

² Rādītājā par iekšējo pieprasījumu ietvertas akcijas.

³ Bezdarbnieki ir visas personas, kuras nebija nodarbinātas, aktīvi meklēja darbu un bija gatavas sākt darbu nekavējoties vai divu nedēļu laikā. Darbaspēks ir faktiskais nodarbināto un nenodarbināto cilvēku skaits. Bezdarba līmenis aptver vecumā grupu no 15-74 gadiem.

Avots

Komisijas 2015. gada ziemas prognoze; Komisijas aprēķini.

B.2. tabula. Finanšu tirgus rādītāji

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Banku nozares aktīvi kopā (% no IKP) ¹⁾	n.p.	169,9	145,1	127,3	125,2	121,9
Piecu lielāko banku kapitāla daļa (% no kopējiem aktīviem)	69,3	60,4	59,6	64,1	64,1	n.p.
Banku sistēmas ārvalstu īpašumtiesības (% no kopējiem aktīviem)	n.p.	67,8	63,8	62,4	59,6	n.p.
Finanšu stabilitātes rādītāji:						
- neienesīgi aizdevumi (% no kopējiem aizdevumiem) ²⁾	14,3	15,9	14,1	8,7	6,4	5,3
- kapitāla pietiekamības rādītājs (% ²⁾)	13,7	13,9	16,5	16,7	18,1	19,9
- pašu kapitāla atdeve (% ²⁾)	-50,6	-19,7	-10,8	7,8	7,7	15,2
Banku aizdevumi privātajam sektoram (īkgadējās % izmaiņas) ¹⁾	n.p.	n.p.	-6,3	-0,4	-2,0	-2,7
Aizdevumi mājokļa iegādei (īkgadējās % izmaiņas) ¹⁾	n.p.	n.p.	-6,3	-4,5	-4,5	-3,8
Aizdevumu un depozītu attiecība ¹⁾	n.p.	206,7	193,3	161,7	132,3	126,3
Centrālās bankas likviditāte % no saistībām	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	n.p.
Privātais parāds (% no IKP)	125,0	132,4	115,4	97,2	91,0	n.p.
Bruto ārējais parāds (% no IKP) ³⁾						
- valsts	25,6	33,0	31,9	32,0	29,9	30,9
- privātais	47,8	46,4	44,4	40,4	41,1	39,0
Ilgtermiņa procentu likmju izvietojums salīdzinājumā ar <i>Bund</i> (bāzes punkti)*	913,5	759,4	329,9	307,0	177,0	134,5
Kredītsaist. nepildīšanas mijmaiņas darījumu izvietoj. valsts vērtspapīriem (5 gadu)	702,6	357,8	234,9	213,2	110,3	99,6

Piezīmes

¹⁾ Jaunākie dati 2014. gada novembris.

²⁾ Jaunākie dati 2014. gada 2. ceturksnis.

³⁾ Jaunākie dati 2014. gada jūnijs. Monetārās iestādes, monetārās un finanšu iestādes nav iekļautas.

* Mērīts bāzes punktos.

Avots

SVF (finanšu stabilitātes rādītāji), Eiropas Komisija (ilgtermiņa procentu likmes), Pasaules Banka (bruto ārējais parāds); ECB (visi pārējie rādītāji).

B.3. tabula. **Nodokļu rādītāji**

	2002	2006	2008	2010	2011	2012
Kopējie nodokļu ieņēmumi (ieskaitot faktiskās obligātās sociālās iemaksas, % no IK)	28,6	30,6	29,2	27,2	27,6	27,9
Sadalījums pa ekonomiskajām funkcijām (% no IKP) ¹						
Patēriņš	10,5	12,6	10,5	10,6	10,5	10,7
no kura:						
- PVN	6,7	8,6	6,7	6,6	6,8	7,1
- akcīzes nodokļi tabakai un alkoholam	1,2	1,3	1,5	1,5	1,4	1,3
- enerģija	1,8	2,0	1,7	2,0	1,9	1,9
- cits (atlikums)	0,8	0,7	0,6	0,5	0,4	0,4
Nodarbinātais darbaspēks	14,7	14,6	14,4	14,0	13,5	13,4
Nenodarbinātais darbaspēks	0,1	0,1	0,1	0,3	0,3	0,3
Kapitāla un darījumdarbības ienākumi	2,2	2,4	3,3	1,2	1,8	2,1
Kapitāla/mantas krājumi	1,1	0,8	0,9	1,2	1,4	1,5
<i>p.m.</i> Vides nodokļi ²	2,3	2,4	2,0	2,4	2,5	2,4
PVN efektivitāte ³						
Reālie PVN ieņēmumi, kas izteikti % no teorētiskajiem ieņēmumiem pie standarta likmes	48,3	64,6	49,2	42,0	42,0	45,0

Piezīmes.

1. Nodokļu ieņēmumi ir sadalīti pa ekonomiskajām funkcijām, t.i., saskaņā ar to, vai nodokļi tiek paaugstināti patēriņam, darbaspēkam vai kapitālam. Sīkaks skaidrojums atrodams *European Commission (2014), Taxation trends in the European Union*.

2. Šajā kategorijā ietilpst nodokļi par enerģiju, transportu un piesārņojumu, kā arī resursi, kas ietverti nodokļos par patēriņu un kapitālu.

3. PVN efektivitāte tiek mērīta, izmantojot PVN ieņēmumu attiecību. To definē kā attiecību starp faktiski iekasētajiem PVN ieņēmumiem un ieņēmumiem, kas tiktu iekasēti, ja PVN tiktu piemērots pēc standarta likmes visiem galīgajiem (iekšzemes) patēriņa izdevumiem, kas ir teorētiskās "tīrās" PVN bāzes nepilnīgs mērījums. Zema attiecība var norādīt uz nodokļa bāzes samazinājumu lielu atbrīvojumu rezultātā vai samazinātu likmju piemērošanas rezultātā plašam preču un pakalpojumu lokam ("politikas atšķirība"), vai arī uz nespēju iekasēt nodokli pilnā apmērā, piemēram, krāpšanas dēļ ("iekasēšanas atšķirība"). Jāatzīmē, ka pārrobežu iepirkšanās (tostarp finanšu pakalpojumu iepirkšanas) relatīvais apmērs salīdzinājumā ar iekšzemes patēriņu arī ietekmē attiecības vērtību, jo īpaši mazākās tautsaimniecībās. Sīkaks izskaidrojums atrodams *European Commission (2012), Tax Reforms in EU Member States un OECD (2014), Consumption tax trends*.

Avots: Eiropas Komisija.

B.4. tabula. Darba tirgus un sociālie rādītāji

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nodarbinātības līmenis (% no iedzīvotājiem vecumā no 20-64 gadiem)	75,4	66,6	64,3	66,3	68,1	69,7	70,7
Nodarbinātības pieaugums (% izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu)	-0,8	-14,3	-6,7	1,5	1,4	2,3	-1,4
Sieviešu nodarbinātības līmenis (% no sievietēm vecumā no 20-64 gadiem)	71,9	66,5	64,5	65,3	66,4	67,7	68,9
Vīriešu nodarbinātības līmenis (% no vīriešiem vecumā no 20-64 gadiem)	79,3	66,8	64,0	67,5	70,0	71,9	72,7
Gados vecāku darba ņēmēju nodarbinātības līmenis (% no iedzīvotājiem vecumā no 55-64 gadiem)	59,1	52,5	47,8	50,5	52,8	54,8	56,4
Nodarbinātība uz pusslodzi (% no kopējā nodarbinātības līmeņa, vecumā no 15 gadiem)	6,6	8,7	9,8	9,2	9,4	8,1	7,4
Sieviešu nodarbinātība uz pusslodzi (% no sieviešu nodarbinātības līmeņa, vecumā no 15 gadiem)	8,5	10,1	11,4	10,9	11,6	10,0	9,7
Vīriešu nodarbinātība uz pusslodzi (% no vīriešu nodarbinātības līmeņa, vecumā no 15 gadiem)	4,9	7,3	8,0	7,3	7,1	6,1	5,0
Darbs uz noteiktu laiku (% darbinieku ar darba līgumu uz noteiktu laiku, vecumā no 15 gadiem)	3,4	4,3	7,1	6,6	4,7	4,4	3,4
Pāreja no pagaidu nodarbinātības uz pastāvīgu nodarbinātību	53,0	37,4	35,3	41,4	36,8	n.p.	n.p.
Bezdarba līmenis ¹ (% no darbaspēka, vecuma grupa no 15-74 gadiem)	7,7	17,5	19,5	16,2	15,0	11,9	11,1
Ilgtermiņa bezdarba līmenis ² (% no darbaspēka)	1,9	4,5	8,8	8,8	7,8	5,8	4,7
Jauniešu bezdarba līmenis (% no jauniešu darbaspēka vecumā no 15-24 gadiem)	13,6	33,3	36,2	31,0	28,5	23,2	20,2
NEET jauniešu līmenis (% no iedzīvotājiem vecumā no 15- 24 gadiem)	11,8	17,5	17,8	16,0	14,9	13,0	n.p.
Personas, kuras priekšlaicīgi pamet izglītību un mācības (% no iedzīvotājiem vecumā no 18-24 gadiem ar vismaz pamatsk. izgl., kas neturpina mācības vai tālākizglītību)	15,5	14,3	12,9	11,6	10,6	9,8	n.p.
Tercāro izglītību ieguvušie iedzīvotāji (% no iedzīvotājiem vecumā no 30-34 gadiem, kas veiksmīgi ieguvuši augstāko izglītību)	26,3	30,5	32,6	35,9	37,2	40,7	n.p.
Oficiāla bērnu aprūpe (no 1 līdz 29 stundām; % no iedzīvotājiem, kas jaunāki par 3 gadiem)	2,0	2,0	1,0	1,0	4,0	n.p.	n.p.
Oficiāla bērnu aprūpe (30 stundas vai vairāk; % no iedzīvotājiem, kas jaunāki par 3 gadiem)	12,0	13,0	15,0	14,0	19,0	n.p.	n.p.
Darba ražīgums uz vienu nodarbināto (gada izmaiņas %)	-2,3	0,2	4,1	3,4	3,3	1,9	2,5
Nostrādāto stundu skaits uz nodarbināto (gada izmaiņas %)	6,6	-2,5	-0,9	0,9	-0,9	-0,3	0,0
Darba ražīgums uz nostrādāto stundu (gada izmaiņas %; pastāvīgās cenās)	-8,4	2,8	5,0	2,6	4,3	2,2	2,5
Atklātība vienam nodarbinātajam (gada izmaiņas %; pastāvīgās cenās)	3,8	-1,9	-4,5	-2,6	2,5	8,2	5,0
Darbaspēka nominālās vienības izmaksu pieaugums (gada izmaiņas %)	20,0	-7,9	-10,1	1,2	3,5	3,5	n.p.
Darbaspēka faktiskās vienības izmaksu pieaugums (gada izmaiņas %)	6,8	-6,7	-9,3	-4,6	0,1	2,1	n.p.

Piezīmes

¹ Bezdarbnieki ir visas personas, kuras nebija nodarbinātas, aktīvi meklēja darbu un bija gatavas sākt darbu nekavējoties vai divu nedēļu laikā. Darbaspēks ir kopējais nodarbināto un nenodarbināto cilvēku skaits. Datus par 2014. gada nodarbinātības līmeni iekļauts Eurostat pēdējais datu izlaidums 2015. gada februāra sākumā.

² Ilgtermiņa bezdarbnieki ir personas, kas nav nodarbinātas vismaz 12 mēnešus.

Avoti

Eiropas Komisija (ES Darbaspēka apsekojums un Eiropas nacionālie konti).

Tabula (turpinājums)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Slimības/veselības aprūpe	3,4	3,7	3,9	3,7	3,2	3,0
Invaliditāte	0,7	0,9	1,3	1,3	1,3	1,2
Vecuma pensija un apgādnieka zaudējuma pensija	5,0	5,7	7,9	9,4	8,1	7,7
Ģimene/bērni	1,2	1,4	1,7	1,5	1,1	1,0
Bezdarbs	0,4	0,5	1,6	1,3	0,7	0,5
Mājoklis un sociālā atstumtība, kas citur nav klasificēta	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Kopā	11,0	12,5	16,7	17,6	14,8	13,8
no kā: uz vajadzībām balstīti pabalsti	0,2	0,2	0,3	0,7	0,7	0,4
Sociālās iekļaušanas rādītāji	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Nabadzības vai atstumtības risks ¹ (% no kopējā iedzīvotāju skaita)	34,2	37,9	38,2	40,1	36,2	35,1
Bērnu nabadzības vai atstumtības risks (% no iedzīvotājiem vecumā no 0-17 gadiem)	32,4	38,4	42,2	44,1	40,0	38,4
Vecāka gadagājuma cilvēku nabadzības vai atstumtības risks (% no iedzīvotājiem vecumā no 65 gadiem vai vairāk)	58,8	55,5	36,8	33,0	33,7	36,1
Nabadzības riska līmenis ² (% no kopējā iedzīvotāju skaita)	25,9	26,4	20,9	19,0	19,2	19,4
Nopietna materiālā nenodrošinātība ³ (% no kopējā iedzīvotāju skaita)	19,3	22,1	27,6	31,0	25,6	24,0
Iedzīvotāju daļa, kuri dzīvo mājāsaimniecībās ar ļoti zemu nodarbinātības līmeni ⁴ (% iedzīvotāju vecumā no 0-59 gadiem)	5,4	7,4	12,6	12,6	11,7	10,0
Strādājošo nabadzības riska līmenis (% no nodarbinātajām personām)	10,5	10,8	9,4	9,3	8,6	8,9
Sociālo pabalstu (izņemot pensijas) ietekme uz nabadzības samazināšanu	14,2	14,8	26,7	29,1	25,3	25,4
Nabadzības sliekšņi, izteikti valsts valūtā pastāvīgās cenās ⁵	1815,8	1779,7	1444,1	1367,0	1391,7	1425,8
Bruto izmantojamais ienākums (mājāsaimniecības)	10338,0	8716,0	8334,0	8706,0	9341,0	n.p.
Relatīvā vidējā nabadzības riska starpība (60 % no vidējā pielīdzinātā ienākuma, vecums: kopā)	28,6	29,0	28,9	31,7	28,6	27,5
Nevienlīdzība ienākumu sadalē (S80/S20 ienākumu kvintīļu attiecības rādītājs)	7,3	7,4	6,8	6,5	6,5	6,3

Piezīmes

¹ Cilvēki, kurus apdraud nabadzība vai sociālā atstumtība (ARPE): cilvēki, kurus apdraud nabadzība (AROP) un/vai kuriem ir nopietna materiālā nenodrošinātība (SMD), un/vai kuri dzīvo mājāsaimniecībā ar nesošu vai ļoti zemu darba intensitāti (LWT).

² Nabadzības riska līmenis (AROP): iedzīvotāju daļa, kuru pielīdzinātā izmantojamā ienākuma līmenis ir zem 60 % no valsts vidējā pielīdzinātā ienākuma.

³ Iedzīvotāju daļa, kuri saskaras ar vismaz 4 no 9 nenodrošinātības veidiem: cilvēki nevar atļauties i) nomaksāt īres vai komunālo pakalpojumu rēķinus, ii) uzturēt pietiekami siltu mājokli, iii) segt neparedzētas izmaksas, iv) katru otro dienu ēst gaļu, zivis vai proteīna ekvivalentu, v) vienreiz gadā nedēļu ilgas brīvdienas prom no mājām, vi) automašīnu, vii) veļasmašīnu, viii) krāsu TV, vai ix) tālruni.

⁴ Cilvēki, kas dzīvo mājāsaimniecībā ar ļoti zemu darba intensitāti: iedzīvotāju skaits vecumā no 0-59 gadiem, kas dzīvo mājāsaimniecībā, kur pieaugušie (izņemot apgādājamus bērnus) iepriekšējos 12 mēnešos strādājuši mazāk nekā 20 % no to kopējā darba laika potenciāla.

⁵ Attiecībā uz EE, CY, MT, SI, SK, sliekšņi nominālvērtībās euro; SPCI - indekss 100 2006. gadā (2007. gada apsekojumā minēti 2006. gada ienākumi).

⁶ 2014. gada dati attiecas uz pirmo triju ceturkšņu vidējo līcību.

Avoti

Attiecībā uz sociālās aizsardzības pabalstiem - ESSPROS; sociālo iekļaušanu - EU-SILC.

	2004-08	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Darba ražīgums ¹ kopējā ekonomikā (gada izaugsme %)	6,3	2,8	2,3	4,7	2,4	1,3	n.p.
Darba ražīgums ¹ apstrādes rūpniecībā (gada izaugsme %)	4,6	-0,1	15,0	0,7	-0,1	0,0	n.p.
Darba ražīgums ¹ elektroenerģijas, gāzes jomā (gada izaugsme %)	3,0	1,2	22,2	-6,9	-6,3	-5,3	n.p.
Darba ražīgums ¹ būvniecības nozarē (gada izaugsme %)	6,9	-7,5	-19,4	20,3	16,1	1,2	n.p.
Darba ražīgums ¹ vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības sektorā (gada izaugsme %)	6,7	-1,3	3,3	9,6	3,1	3,2	n.p.
Darba ražīgums ¹ informācijas un komunikācijas sektorā (gada izaugsme %)	-0,7	-8,5	-0,3	-3,9	6,7	-3,0	n.p.
Patentu intensitāte apstrādes rūpniecībā ² (EPB patenti, dalīti ar sektora bruto pievienoto vērtību)	0,0	0,0	0,0	0,0	n.p.	n.p.	n.p.
Politikas rādītāji	2004-08	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Līgumu izpilde ³ (dienas)	280	309	309	369	469	469	469
Laiks, kas vajadzīgs darījumdarbības sākšanai ³ (dienas)	15,9	16	16	16	16	13	13
Pētniecības un izstrādes izdevumi (% no IKP)	0,5	0,5	0,6	0,7	0,7	0,6	n.p.
Kopējie valsts izdevumi izglītības sektorā (% no IKP)	5,2	5,6	5,0	5,0	n.p.	n.p.	n.p.
(Indekss: 0=nereglamentētie; 6=visvairāk reglamentētie)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ražojumu tirgus reglamentēšana ⁴ , kopā	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	1,61	n.p.
Ražojumu tirgus reglamentēšana ⁴ , mazumtirdzniecība	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	0,40	n.p.
Ražojumu tirgus reglamentēšana ⁴ , profesionālie pakalpojumi	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
Ražojumu tirgus reglamentēšana ⁴ , tīkla nozares ⁵	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	2,66	n.p.

Piezīmes

¹ Darba ražīgums ir definēts kā bruto pievienotā vērtība (pastāvīgās cenās), dalīta ar nodarbināto iedzīvotāju skaitu.

² Patentu dati attiecas uz pieteikumiem Eiropas Patentu birojā (EPB). Tos uzskaita atbilstoši gadam, kurā tie iesniegti EPB. Patentu pieteikumus daļa pēc izgudrotāja dzīvesvietas, izmantojot daļēju uzskaiti, ja tiek norādīti vairāki izgudrotāji vai *IPC* klasifikācija, lai izvairītos no dubultas uzskaites.

³ Šā rādītāja metodika, tostarp pieņēmumi, sīkāk norādīti tīmekļa vietnē: <http://www.doingbusiness.org/methodology>.

⁴ Indekss: 0 = nereglamentētie; 6 = visvairāk reglamentētie. ESAO ražojumu tirgus reglamentēšanas rādītāju metodika ir sīkāk izklāstīta tīmekļa vietnē: <http://www.oecd.org/competition/reform/indicatorsofproductmarketregulationhomepage.htm>

⁵ Enerģētikas, transporta un komunikāciju reglamentēšanas kopējie ESAO rādītāji (*ETCR*).

Avots

Eiropas Komisija; Pasaules Banka — *Doing Business* (attiecībā uz līgumu izpildi un laiku, kas vajadzīgs darījumdarbības uzsākšanai); ESAO (attiecībā uz ražojumu tirgus reglamentēšanas rādītājiem).

B.6. tabula. **Ekoloģiskā izaugsme**

Ekoloģiskās izaugsmes rādītāji		2003-2007	2008	2009	2010	2011	2012
Makroekonomiskie							
Energointensitāte	kgoe / €	0,36	0,31	0,36	0,38	0,33	0,33
Oglekļa intensitāte	kg / €	0,87	0,75	0,86	0,96	0,85	0,79
Resursu izmantošanas intensitāte (resursu produktivitātes apgrieztais lielums)	kg / €	3,24	2,70	2,54	2,97	3,12	n.p.
Atkritumu izmantošanas intensitāte	kg / €	n.p.	0,10	n.p.	0,12	n.p.	0,17
Enerģijas tirdzniecības bilance	% IKP	-4,9	-5,9	-4,5	-4,8	-5,4	-6,0
Enerģijas īpatsvars SPCI	%	12,0	11,3	11,6	14,1	15,5	15,7
Starpība starp enerģijas cenu izmaiņām un inflāciju	%	2,8	20,4	6,9	0,6	6,9	7,3
Vides nodokļi attiecībā pret darbaspēka nodokļiem	attiecība	16,9%	13,5%	16,8%	16,8%	17,8%	17,7%
Vides nodokļi attiecībā pret nodokļiem kopā	attiecība	8,3%	6,7%	8,8%	8,8%	8,9%	8,7%
Sektoru							
Rūpniecības energointensitāte	kgoe / €	0,37	0,35	0,39	0,41	0,37	0,39
Energoietilpīgās rūpniecības īpatsvars ekonomikā	% IKP	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.	n.p.
Elektroenerģijas cenas vidēja izmēra rūpn. lietotājiem**	€ / kWh	n.p.	0,07	0,09	0,09	0,10	0,11
Gāzes cenas vidēja izmēra rūpnieciskiem lietotājiem***	€ / kWh	n.p.	0,03	0,03	0,03	0,03	0,04
Valsts P&I enerģētikas jomā	% IKP	n.p.	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01
Valsts P&I vides jomā	% IKP	n.p.	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01
Sadzīves atkritumu pārstrādes līmenis	attiecība	4,9%	6,8%	7,8%	9,4%	9,7%	15,8%
SEG emisiju īpatsvars, uz ko attiecas ETS*	%	n.p.	23,7	22,8	26,9	26,2	24,9
Transporta energointensitāte	kgoe / €	1,37	1,32	1,16	1,22	1,01	0,95
Transporta oglekļa intensitāte	kg / €	3,94	3,71	3,25	3,30	2,71	2,53
Energoapgādes drošība							
Atkarība no energoresursu importa	%	65,1	58,8	60,4	44,3	59,9	56,4
Naftas importa avotu dažādošana	HHI	0,25	0,29	0,23	0,18	0,24	0,28
Enerģijas veidu dažādošana	HHI	n.p.	0,29	0,30	0,31	0,29	0,30
Atjaunojamo energoresursu daļa enerģijas veidos	%	30,7	29,3	34,7	33,0	32,4	36,4

Konkrētai valstij adresētas piezīmes:

Datu trūkuma dēļ tabulā nav ietverts 2013. gads.

Tabulas postenu vispārīgs skaidrojums:

Visi makro intensitātes rādītāji ir izteikti kā fiziska daudzuma attiecība pret IKP (2000. gada cenās)

Energointensitāte: bruto iekšzemes energopatēriņš (kgoe - naftas ekvivalenta kg), dalīts ar IKP (EUR)

Oglekļa intensitāte: siltumnīcefekta gāzu emisijas (kg CO2 ekvivalenti), dalīts ar IKP (EUR)

Resursu izmantošanas intensitāte: iekšzemes materiālu patēriņš (kg), dalīts ar IKP (EUR)

Atkritumu izmantošanas intensitāte: atkritumi (kg), dalīti ar IKP (EUR)

Enerģijas tirdzniecības bilance: enerģijas eksporta un importa bilance, izteikta % no IKP

Enerģijas īpatsvars SPCI: "enerģijas" produktu īpatsvars patēriņa grozā, ko izmanto SPCI izveidē

Starpība starp enerģijas cenu izmaiņām un inflāciju: SPCI enerģijas komponente, un kopējā SPCI inflācija (gada %-izmaiņas)

Vides nodokļi attiecībā pret darbaspēka nodokļiem vai nodokļiem kopā: no DG TAXUD datubāzes "Taxation trends in the European Union"

Rūpniecības energointensitāte: rūpniecības galīgais enerģijas patēriņš (kgoe), dalīts ar rūpniecības bruto pievienoto vērtību (2005. g. EUR)

Energoietilpīgās rūpniecības īpatsvars ekonomikā: energoietilpīgās rūpniecības bruto pievienotās vērtības īpatsvars IKP

Elektroenerģijas un gāzes cenas vidēja izmēra rūpnieciskiem lietotājiem: patēriņa grupa 500-2000 MWh un 10 000- 100 000 GJ; skaitļos nav iekļauts PVN

Sadzīves atkritumu pārstrādes līmenis: pārstrādāto sadzīves atkritumu attiecība pret sadzīves atkritumu kopējo apmēru

Valsts P&I enerģētikas vai vides jomā: valsts izdevumi pētniecībai un izstrādei (GBAORD) šajās kategorijās kā % no IKP

SEG emisiju īpatsvars, uz ko attiecas ETS: balstīts uz siltumnīcefekta gāzu emisijām saskaņā ar dalībvalstu ziņojumiem EEZ (izņemot LULUCF)

Transporta energointensitāte: transporta galīgais enerģijas patēriņš (kgoe), dalīts ar nozares bruto pievienoto vērtību (2005. g. EUR)

Transporta oglekļa intensitāte: transporta nozares siltumnīcefekta gāzu emisijas, dalītas ar nozares bruto pievienoto vērtību

Atkarība no energoresursu importa: neto energoresursu imports, dalīts ar bruto iekšzemes energoresursu patēriņu, ieskaitot starptautiskos bunkurus

Naftas importa avotu dažādošana: Herfindāla indekss (HHI), ko aprēķina kā izcelsmes valstu tirgus daļu kvadrātu summu

Enerģijas veidu dažādošana: Herfindāla indekss attiecībā uz dabasgāzi, naftas prod. kopapjomu, kodolsiltumu, atjaunojamiem energoresursiem un cieto kuru

Atjaunojamo energoresursu daļa enerģijas veidos: procentuālā daļa bruto iekšzemes energoresursu patēriņā, kas izteikta naftas ekvivalenta tonnās

* Eiropas Komisija un Eiropas Vides aģentūra.

** Par 2007. gadu S1 & S2 vidējais rādītājs attiecībā uz DE, HR, LU, NL, FI, SE & UK. Citām valstīm ir tikai S2.

*** Par 2007. gadu S1 & S2 vidējais rādītājs attiecībā uz HR, IT, NL, FI, SE & UK. Citām valstīm ir tikai S2.

Avots

Eurostat, ja vien nav norādīts citādi; turpmāk norādītie ECFIN aprēķini.